

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI**

**KURUM BAKIMINDA KALAN KIZ ÇOCUKLARININ KURUMDAN İZİNSİZ
AYRILMA VE DIŞARIDAKİ YAŞAM DENEYİMLERİNİN GEÇMİŞE DÖNÜK
ARAŞTIRILMASI: ANKARA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA IŞIK

DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA KAHRAMAN GÜLOĞLU

**YALOVA
AĞUSTOS 2022**

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI

KURUM BAKIMINDA KALAN KIZ ÇOCUKLARININ KURUMDAN İZİNSİZ
AYRILMA VE DIŞARIDAKİ YAŞAM DENEYİMLERİNİN GEÇMİŞE DÖNÜK
ARAŞTIRILMASI: ANKARA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA IŞIK
22009039

DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA KAHRAMAN GÜLOĞLU

YALOVA
AĞUSTOS 2022

ÖNSÖZ

“Kurum Bakımında Kalan Kız Çocuklarının Kurumdan İzinsiz Ayrılma ve Dışarıdaki Yaşam Deneyimlerinin Geçmişe Dönük Araştırılması: Ankara Örneği” başlıklı tez konum en temelde alana dair bir boşluğu doldurmaya katkı sunmayı hedeflemekte; sonrasında ise konu hakkında yapılacak olan diğer çalışmalar için bir bilgi birikimi ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu tez konusunu bulmamda ve yazma sürecinde benden desteğini esirgemeyen danışmanım Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU’na teşekkür ederim. Ayrıca, tez çalışmam süresince beni her daim destekleyen aileme de içtenlikle teşekkür ederim.

Fatma IŞIK

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY	x
1. GİRİŞ	1
2. SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME HİZMETLERİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	7
2.1. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kavramsal Çerçevesi	7
2.1.1. Sosyal hizmetler	7
2.1.2. Korunmaya ihtiyacı olan çocuk.....	7
2.1.3. Türkiye’de çocuk koruma hizmetlerinin tarihçesi.....	8
2.1.4. Çocuk koruma politikaları ve yasal çerçeve	10
2.2. Türkiye’de Çocuk ve Gençler İçin Sosyal Hizmetler	11
2.2.1. Aile ve sosyal hizmetler bakanlığı’na bağlı kuruluşlar.....	12
2.2.2. Aile yanında verilen destek hizmetleri	13
2.2.3. Evlat edindirme hizmetleri	14
2.2.4. Koruyucu aile hizmetleri	15
2.3. Aktif Yatılı Hizmet Modelleri.....	17
2.3.1. Çocuk evleri.....	18
2.3.2. Çocuk evleri sitesi.....	19
2.3.3. Çocuk evleri.....	20
2.3.4. Çocuk destek merkezi	21
2.4. Kurum Bakımında Kalan Çocuklara Genel Bir Bakış	22
2.4.1. Kurum bakımına alınma nedenleri.....	22
2.4.2. Kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri.....	23
2.4.3. Kurum bakımında kalan çocukların yaşadıkları problemler.....	24
2.4.4. Kurum bakımından izinsiz ayrılma ve nedenleri	26
2.4.4.1. Kontrolsüz yaşam beklentisi	26
2.4.4.2. Ergenlik sorunları	27

2.4.4.3. Arkadaş ve akran yönlendirmesi.....	27
2.4.4.4. Macera arayışı.....	27
2.4.4.5. Kurum bakımını kabullenememe.....	28
2.4.4.6. Aile ve yakınlarla duyulan özlem	28
2.4.4.7. Psikiyatrik sorunlar	28
2.4.5. Kurum Bakımından İzinsiz Ayrılma ve Yaşanan Sorunlar.....	29
2.4.5.1. Yoksulluk (ekonomik sorunlar)	29
2.4.5.2. Şiddet ve istismar	29
2.4.5.3. Suça sürüklenme	30
3. KURUM BAKIMINDA KALAN KIZ ÇOCUKLARININ KURUMDAN İZİNSİZ AYRILMA VE DIŞARIDAKİ YAŞAM DENEYİMLERİNİN GEÇMİŞE DÖNÜK ARAŞTIRILMASI: ANKARA ÖRNEĞİ	31
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	31
3.1.1. Örneklem.....	31
3.1.2. Verileri toplama aracı ve süreci	31
3.1.3. Verilerin analizi	32
3.2. Araştırmanın Bulguları.....	32
3.2.1. Katılımcıların kişisel bilgileri.....	33
3.2.2. Kurumdan kalma süresi.....	34
3.2.3. Kurumdan kaçma sıklığı	35
3.2.4. Geri dönmeme sebebi	35
3.2.5. Pişman olma durumu.....	36
3.2.6. Anne-Baba ile görüşme durumu.....	37
3.2.7. Düzenli ziyaret edilme durumu	38
3.2.8. Kurumdan kaçıldığında yapılanlar	38
3.2.9. Kaçma eylemi esnasında yaşananlar	40
3.2.10. Tekrar kaçma ihtimali	41
3.2.11. Kaçtıktan sonra yaşanan sağlık sorunları.....	42
3.2.12. Psikiyatrik durum takibi	42
3.2.13. Para temini.....	43
3.2.14. Katılımcıların kişisel bilgileri	44
3.2.15. Aile ve çevre etkisini değerlendirme	45
3.2.16. Kurumda kalma sürelerinin değerlendirilmesi	47
3.2.17. Maddi ihtiyaçların karşılanması	48
3.2.18. Ergenlik Dönemi İçerisinde Bireylerin Değerlendirilmesi	48

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
KAYNAKLAR	55
EKLER.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....	67

KISALTMALAR LİSTESİ

ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
Dr.	: Doktor
LGBTİ	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender, İntersex
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Prof.	: Profesör
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri
Vs.	: Vesaire
Yy.	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Çocuk Hizmetleri İstatistikleri (2020)	11
Tablo 2.2. Yıllar İtibariyle Evlat Edinme Sayıları	15
Tablo 2.3. Yıllar İtibariyle Koruyucu Aile Sayıları	16
Tablo 2.4. Toplamda Çocuk Evleri Sitesi, Evleri ve Destek Merkezlerine İlişkin Veriler.....	18
Tablo 2.5. Çocuk Yuvaları ve Kalan Çocuk Sayısı (0-12 yaş)	19
Tablo 2.6. Çocuk Evleri Sitesi ve Kalan Çocuk Sayısı.....	20
Tablo 2.7. Çocuk Evleri ve Kalan Çocuk Sayısı.....	21
Tablo 2.8. Çocuk Destek Merkezi ve Kalan Çocuk Sayısı	22
Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	33
Tablo 3.2. Kurumdan kalma süresine yönelik yapılan yorumlar	34
Tablo 3.3. Kurumdan kaçma sıklığına yönelik yapılan yorumlar.....	35
Tablo 3.4. Geri dönmeme sebebine yönelik yapılan yorumlar	35
Tablo 3.5. Pişman olma durumuna yönelik yapılan yorumlar	36
Tablo 3.6. Anne-baba ile görüşme durumuna yönelik yapılan yorumlar	37
Tablo 3.7. Kurumda düzenli olarak ziyaret edilme durumuna yönelik yapılan yorumlar	38
Tablo 3.8. Kurumdan kaçıldığında yapılanlara yönelik yorumlar	39
Tablo 3.9. Kaçma eylemi sırasında şiddet veya istismara uğrama durumuna yönelik yapılan yorumlar	40
Tablo 3.10. Tekrar kaçma durumuna yönelik yapılan yorumlar.....	41
Tablo 3.11. Kaçtıktan sonra yaşanan sağlık sorunlarına yönelik yapılan yorumlar	42
Tablo 3.12. Psikiyatrik durumun takibine yönelik yapılan yorumlar	42
Tablo 3.13. Para teminine yönelik yapılan yorumlar	43

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Çocuk Koruma Sistemindeki Dönüşüm.....	9
Şekil 2.2. Yıllara göre koruyucu aile yanındaki çocuk sayıları	17

KURUM BAKIMINDA KALAN KIZ ÇOCUKLARININ KURUMDAN İZİNSİZ AYRILMA VE DIŞARIDAKİ YAŞAM DENEYİMLERİNİN GEÇMİŞE DÖNÜK ARAŞTIRILMASI: ANKARA ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu çalışmada kurum bakımında kalan kız çocuklarının izinsiz kurumdan ayrılması ve dışarıdaki yaşam deneyimlerinin geçmişe dönük araştırılması Ankara ili sınırları içinde incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı kız çocuklarının kurumdan kaçma nedenlerini araştırmaktır. Bu aşamada kurum bakımında ve kurum bakımından ayrıldıktan sonraki hayatlarında yaşam deneyimlerini ele alırken bireyi ekosistem kuramı çerçevesinde bir bütün olarak ele almak ve kurumdan ayrılma, ayrıldıktan sonraki süreçte çevre etkisini gözler önüne sermektir. Bu amaç doğrultusunda 10 kız çocuğuyla yapılan görüşmelerden veriler toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcıların çoğunluğu 5 yıldan fazladır kurumda kalmış olup kurum bakımından ayrılmışlardır ve kurumdan ayrılma nedenlerini çoğunluk olarak ise özgür olamama, bireysel istek ihtiyaçların karşılanmaması şeklinde belirtmişlerdir. Kurumdan ayrıldıktan sonraki yaşam deneyimlerinden bahsederken görüşmecilerin %50'sinin fiziksel şiddete maruz kaldığı ve hepsinin maddi sıkıntılar yaşadığı görülmüştür. Görüşmeciler kurum bakımından ayrıldıktan sonraki yaşam deneyimlerinden bahsederken çoğunluk olarak olumsuzluklarla karşılaştıklarını söylemişlerdir. Bu olumsuzluklar fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet ve maddi sıkıntılardır. Bu araştırmada elde edilen bulgular kişilerin kurumdan kaçma sebepleri çoğunlukta bireysel nedenlere bağlı olsa da çevrenin etkisinin azımsanmayacak derecede çok olduğudur. Kurumda sağlanan hizmetin ergen ve çocuklara yönelik bireyselleştirilerek ihtiyaçlara cevap verebilir hale gelmesi sorunun erken çözümü için gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmetler, Çocuk koruma hizmetleri, Kurum bakımı, Kurum bakımından izinsiz ayrılma, Nitel araştırma, Ankara

A RETROSPECTIVE INVESTIGATION OF GIRLS LEAVE THE INSTITUTION WITHOUT PERMISSION AND THEIR LIFE EXPERIENCES: THE CASE OF ANKARA

SUMMARY

In this study, the unauthorized departure of girls who remain in the care of the institution from the institution and the retrospective study of their life experiences outside were examined within the borders of Ankara province. The purpose of this research is to investigate the reasons why girls run away from the institution. At this stage, when considering life experiences in the care of the institution and in their lives after leaving the institution, it is to consider the individual within the framework of ecosystem theory and to reveal the environmental impact in the process of leaving the institution and leaving the institution. For this purpose, data were collected from interviews with 10 girls. According to the findings obtained as a result of the analysis of the data, the majority of the participants stayed in the institution for more than 5 years and left the institution and stated the reasons for leaving the institution as the majority in the form of inability to be free, failure to meet individual desire needs. When talking about their life experiences after leaving the institution, it was found that 50% of the interviewees had been subjected to physical violence and all of them had experienced financial difficulties. When interviewees talked about their life experiences after leaving institutional care, they said that they had encountered negativity as a majority. These negativities are physical violence, psychological violence, sexual violence and financial difficulties. The findings obtained in this research are that although the reasons for people to escape from the institution mostly depend on individual reasons, the impact of the environment is too much to minimize. It is necessary for the early solution of the problem that the service provided in the institution can be individualized for adolescents and children and respond to their needs.

Keywords: Social Services, Child Protection Services, Unauthorized Departure from the Institution, Qualitative Research, Ankara

1. GİRİŞ

Kurum bakımında kalmakta iken kurum dışına çıkma izinsiz ayrılma kurumdan kaçma eylemlerinin gerçekleştiği görülmektedir. Bu eylemlerin önüne geçebilmek çocukların aktif eğitim hayatlarına devam edebilmesi ileride başarılı sağlıklı hayatlar sürebilmeleri için çok önemlidir. Bunun nedenlerinin tespiti bu çalışmanın ana odağını teşkil etmektedir.

Araştırmanın Konusu: Çalışmanın konusu, hayatlarının bir bölümünde kasıtlı veya kasıtsız bakım verenleri veya başka insanlar tarafından korunmaya ihtiyacı olan çocuk bakım koruma kurumunda kalma zorunluluğu doğmuş kurum bakımında büyüyen kız çocuklarının kurumdan izinsiz ayrılma davranışları ve dışarıdaki yaşam deneyimleri ilgili görüşlerinin anlaşılmasıdır. Bu bağlamda 18 yaşını doldurmadan kurum bakımından izinsiz ayrılmış ve 18 yaşını dışarıda doldurmuş genç kızlar ile görüşmeler gerçekleştirilerek kurumdan kaçış sebepleri, tekrar dönmeyişleri, dışarıda karşılaştıkları güçlükler, aile ilişkileri ve benzeri hususlar irdelenerek ideal kurum düzeninin oluşmasına katkıda bulunmak hedeflenmektedir.

Kurum bakımı herhangi bir sosyal hizmet kuruluşunun belli yaş aralıklarında olan çocukları bünyesine alarak hizmet sunmasıdır (Seyyar, 2010). Burada hizmet alan çocuklar ‘korunmaya ihtiyacı olan’ çocuklar kategorisinde olup kaynağı 5395 sayılı kanunun 3. Maddesine dayanmaktadır. (Özbek, 2021). Korunmaya ihtiyacı olan çocuk anne- babası tarafından terk edilmiş, annesi-babası bilinmeyen, annesi- babası vefat etmiş ya da anne- baba tarafından ihmal ve istismar edilen çocuklar olarak tanımlanabilir.

Araştırmanın konusu 18 yaşını doldurmamış kız çocuklarının hem çevresel -kurum kaynaklı hem de bireysel kararları doğrultusunda kurum bakımından kaçmış ve 18 yaşını kurum dışında tamamlamış kız çocuklarının yaşam deneyimlerini ele almaktadır. Bu süreçte bireyin yaşadığı olumsuzluklar ele alınırken kurumlarda sunulan bakımların eksik yönleri belirlenerek yeni düzenlemeler yapılmasına destek olmak hedeflenmiştir.

Kurum bakımından izinsiz ayrılan kız çocuklarının kaçma nedenlerine detaylıca bakılırken henüz 18 yaşını doldurmamış, ergenlik döneminde yeterli desteği görmeyen, ailesinin sağlayacağı güven duygusundan yoksun, koruma karşıtı bireyleri neyin tetiklediği, ihtiyaçları hakkında fikir sahibi olmak ve bu bilgiler doğrultusunda hem literatüre katkı sağlamak hem de eksik görülen hizmetleri onarmak hedeflenmiştir.

Yapılan araştırmalara istinaden çocukların ailesi ile yaşadıkları evden kaçış sebepleri mental gerilik, muhakeme yetersizliği, ailenin baskıcı tutumlar sergilemesi, sosyal medya aracılığı ile macera arama isteği olabilmektedir (Abalı, 2006). Özellikle ergenlik dönem özelliklerine bakıldığında bu yaştaki bireylerin daha hassas ve duygusal olarak daha kırılgan yapıda olduğu bilinmektedir. Ergenlik döneminde belirgin olarak görülen duygusal bağımsızlığını kazanma, kimlik arayışına cevap bulma, kendi düşüncelerine öncelik verme, arkadaşlık ve diğer ilişkilerin ön plana çıkmasıyla bireyin kurum bakımından izinsiz ayrılmasıyla sonuçlanabilmektedir (Kaya, 2022).

18 yaşını doldurmamış bireyler istismara açık bireylerdir, toplumumuzda kadın ve çocuk olgusu yeterince gelişmemişken henüz 18 yaşını doldurmamış kız çocuklarının hiçbir destek ve hizmet almadan kurum dışında yaşam sürmesi de onları ihmal ve istismara açık hale getirmektedir. TÜİK 2021 verilerine bakıldığında Türkiye nüfusunun %26,9'unu çocuklar oluşturmaktadır, bu oranın içinde kız çocuk oranı ise %48,7'dir (TÜİK, 2021). Türkiye nüfusunun genel yapısı içinde çocuklar önemli bir yere sahip olsalar da toplum içinde dezavantajlı gruplar içinde yer almaktadırlar. Buna neden olarak ailenin çocuğu ihmal ve istismar etmesi, çevrenin çocuğu ihmal ve istismar etmesi örnek olarak gösterilebilir.

İhmal ve istismarlar neticesinde kurum bakına alınan çocuklar olduğu gibi, kurum bakımına alınmak için koşulları sağlamayan, kurum bakımını reddeden, kurum bakımından izinsiz ayrılan kız çocuklarda mevcuttur. Kurum bakımında olmayan çocuklar ise dışarıdaki hayatlarında suça sürüklenabilmektedir. 'Suça sürüklenen çocuk' kavramına bakıldığında Çocuğun suç işlemesine neden olan, çocuğun kendi iradesi dışında zorla yaptırılan, iradelerinin ve gelişimlerinin henüz tamamlanmadığı var sayılarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda bu tanım kullanılmıştır. Çocuklar toplumumuzun geleceğinin temelleri oluşturmaktadır bu nedenle onların

yaş durumu ve gelişimleri göz önüne alınarak işledikleri suç ölçüsünde yetişkinlerden daha farklı bir değerlendirmeye alınmaktadırlar (Tavlan, 2021).

Güvenlik birimlerine getirilen ve olaya karışmış çocuk sayısına bakıldığında bu rakamlar 2020 yılında, 2019 yılına göre %11,8 oranında azalarak 450 bin 803 olmuştur. Çocukların %60,7'sinin 15-17 yaş grubunda, %20,2'sinin 12-14 yaş grubunda, %19,0'ının ise 11 yaş ve altındaki çocuklar olduğu görülmüştür. Güvenlik birimlerine 2020 yılında gelen veya getirilen çocukların %68,7'si erkek, %31,3'ü ise kız çocuğu oldu. Araştırmamızda ele aldığımız ana başlık kız çocukları olduğu için kurum bakımından kaçtıktan sonra suça sürüklenen çocuklarda araştırmamızda yer verilmiştir (TÜİK,2021).

Aile kavramı çocuk için oldukça önemli bir kavram iken kurumda kalan çocuklarda aile kavramı tam oluşmamış, oluşum sürecinde zedelenmiş bir kavrama dönüşebilmektedir. Hayatında bir anne-baba imgesi oluşmaması çocuklarda kendi kişiliklerini oluştururken özellikle ergenlik dönemlerinde bazı olumsuz davranış ve düşünceler oluşmaktadır. Anne baba algısının oluşmaması ya da eksik oluşmuş olması tezimizdeki 18 yaş ve altı kız çocuklarının kişilik oluşumu ve bunun devamındaki süreçte de etkisi araştırılmıştır (KARAKUŞ, 2013).

Ergenlik dönemi; insanların bebeklik sürecinden sonra en hızlı geliştiği ve değişim gösterdiği süreçtir, bu süreç içinde hem fiziksel hem de duygusal açıdan olumlu-olumsuz deneyimler yaşanmakta ve bunun sonuçları yetişkinlik dönemine de etki etmektedir. Ergenlikte biyolojik, psikolojik, duygusal değişimler ile çocukluk ve benlik algılamalarının sürdürülmesi ve toplumsal beklentiler, ergende zorunlu bir değişim sürecini gündeme getirmektedir (Atak, 2011: 160-170). Konu hakkında Erikson'un kişilik kuramlarında ergenlik döneminin bireyin kimlik oluşumuna etkisini "kimliğe karşı rol karmaşası" olarak ele almış ve bu dönemin kimliğinin ve benlik algısının oluşmasında önemli bir yeri olduğunu vurgulamıştır. Bu açıdan ergenlik dönemini ele alırken aslında bireyin kişilik oluşumundaki yapı taşı olduğunu unutmamak gerekir. Ergenlik döneminde birey yardıma, desteğe ve dayanışmaya diğer dönemlerden daha çok ihtiyaç duymakta olup bu dönemde aile, arkadaş ya da yetkin kişilerin bulunması, bireyin iyilik hali üzerinde olumlu etki göstermektedir (Kutlu, 2005: 100). Kurum bakımında aileye, arkadaş çevresine ve sosyal alana sahip olmayan 18 yaşını doldurmamış bireylerde bu sorunlarla baş etmektedir. Araştırmada

bu eksikliklerin bireyin hayatında nasıl bir etkisi olduğu da ele alınmaktadır. (KARAKUŞ, 2013).

Araştırmanın Amacı: Çalışma kapsamında korunmaya ihtiyacı olup kurum bakımında kalmakta olan kız çocukların “kurulştan izinsiz ayrılma nedenlerine, ihtiyaçlarına ve dışarıdaki hayatlarında edindikleri tecrübelerine dair geçmiş deneyimlerini öğrenmek amaçlanmaktadır.” Bu tez çalışmasının araştırma sorusu *“Geçmişte kurum bakımında kalmakta iken kurumdan izinsiz ayrılan kızların ayrılma nedenleri ve ayrıldıktan sonraki karşılaştıkları problemler nelerdir?”* olarak belirlenmiştir. Bu araştırma sorusu kapsamında, hazırlanan görüşme sorularından elde edilen bulgular değerlendirilerek bu soruya cevap bulunmaya çalışılmıştır.

- Alt amaçlar olarak 18 yaşından küçük olan ve kurum bakımından kaçmış kız çocukların Sosyo-demografik özellikleri.
- Kurum bakımından ayrıldıktan sonra olumlu-olumsuz deneyimlerin gözler önüne serilmesi.
- Ergenlik ve çocukluk dönemindeki kız çocuklarının benlik oluşumunda kurum bakımı ve kurumdan kaçış sonrası etkisi

olarak belirlenmiştir. Bu araştırma sorusu kapsamında, hazırlanan görüşme sorularından elde edilen bulgular değerlendirilerek bu soruya cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi: Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Yapılan literatür taramasında, Türkiye akademik yazınında konu ile ilgili yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı, çalışmanın tamamlanması halinde literatürde bu alanda bulunan boşluğa farklı bir bakış açısı getirmesi bakımından oldukça önemlidir. Bunun yanında kurum bakımını reddeden ve kaçma girişiminde bulunmuş, bulunması muhtemel olan kız çocukları için önleyici ve iyileştirici çalışmalara da destek sağlamaktır. Türkiye’de kurum bakımında olan kız çocukları örneğini ele alırken aslında kız çocuklarının toplum içinde nasıl var olduğu, kurum bakımından kaçtıktan sonra kendi hayatlarını nasıl devam ettikleri gözler önüne serilmiştir.

Kurum bakımında olan çocuklar toplum tarafından çoğu zaman dışlanan, damgalanan, istismar edilen çocuklar olurken kurumlar dezavantajlı çocuklar için güvenlik, sağlık, bakım, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçların yanında sosyalleşme, aktivitelerle çocuğun hayatına destek sağlamaktadır. Bunları reddeden ve kurumdan izinsiz ayrılan çocukların toplum içinde kurum bakımından kaçmış çocuklar sıfatıyla nasıl var olduğu gösterilmek istenmiştir.

Türkiye’de kurum bakımında olan çocukların sayısı oldukça fazla iken onların daha iyi koşullarda, refah içinde yaşaması amaçlanmakta ve bu amaç doğrultusunda kurumlarda hizmet verilse de bazı noktalarda tüm eksiklikler giderilememektedir. Bu eksikler ise henüz yetişkin olmamış, ergenlik dönem özellikleriyle beraber geçmişten getirdikleri dezavantajlarıyla bazı sorunlara neden olmaktadır. Araştırmada 18 yaşını doldurmamış kız çocuklarının kurumdan kaçma sebepleri araştırılırken kurumdan ayrıldıktan sonra hayatlarındaki deneyimler, bu deneyimlerin onlar üzerindeki etkisi de gözler önüne serilmiştir.

Bu araştırmanın önemi 18 yaşın altında iken kurum bakımından kaçmış dışarıda 18 yaşını tamamlamış genç kızlarla yapılan görüşmeler sonucunda buna neden olan kurum kaynaklı ya da kişi kaynaklı etkileri fark ederek sorun çözümüne katkı sağlamaktır. Sorun çözümü için birey, grup ve personel odaklı olarak mikro, mezo, makro çalışmalara öncülük etmektir. Sorun çözümü için görüşülen kişilerin ifadelerinden yola çıkılarak onların hem kurum deneyimi hem de kurumdan sonraki yaşamları dinlenerek tarafsız bir şekilde değerlendirme yaparak sorun çözümü için bir bilgi kaynağı olabilecek çalışma hazırlamaktır.

Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları: Çalışma nitel tasarıma uygun olarak yapılacaktır. Amaç kurum bakımında kalmakta olan kız çocukların kuruluştan izinsiz ayrılma nedenlerini, ihtiyaçlarını ve dışarıdaki hayatlarında edindikleri tecrübeleri açığa çıkarmak olduğundan nitel çalışma yöntemi uygulanmıştır. Bu çalışma geçmişe dönük bir deneyimin nedenlerini, ortaya çıkardığı sonucu keşfetmeyi amaçladığından; nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik çalışma ile yürütülmüştür.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan ilki, araştırma Ankara İli Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Kız Yetiştirme Yurtlarında kalmakta iken herhangi bir sebeple en az bir kere kurumdan kaçmış ve tekrar kuruma

dönmeyi tercih etmeyerek 18 yaşını dolduran kız çocukları ile sınırlı tutulacaktır. Diğer taraftan, araştırma görüşmeye katılım sağlayan 10 kişiden oluşan örneklem grubunun vermiş olduğu cevaplar ile sınırlandırılmıştır. Örneklemdeki sınırlılık araştırma evreninin bütünün araştırılmasının olanaksızlığıdır. Görüşmeye katılanların vermiş oldukları cevaplar doğru, samimi varsayımda bir diğer araştırma sınırlılığıdır. Bununla birlikte, seçilen örneklem grubunun ana kütleyi/evreni yeterince temsil ettiği ve örneklem üzerinden ana kütleye genelleme yapılabileceği varsayılmaktadır.

Araştırmanın İçeriği: Çalışmanın giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi, sınırlılıkları ve kapsamından bahsedilmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde ise, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme hizmetlerinin kavramsal çerçevesi açıklanmaktadır. Bu bağlamda, ilk olarak sosyal hizmetler ve çocuk koruma hizmetlerine değinilmektedir. Kurum bakımına alınmış çocuklar hakkında çalışma yapan meslek gruplarından biri de Sosyal hizmet olması nedeniyle koruma altındaki çocuklara hizmet sunumunda Sosyal Hizmet mesleki çalışmaları önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de çocuk ve gençler için sosyal hizmetler ve aktif yatılı modeller açıklanmaktadır. Son olarak, kurum bakımında kalan çocuklara genel bir bakış sunulmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, kurum bakımında kalmakta ile kurumdan ayrılan ve 18 yaşını kurum dışında tamamlayan kız çocukları ile yâri yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır ve görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde verilmektedir. Sonuç ve öneriler bölümünde ise, elde edilen bulgular özetlenerek, kurum bakımında olan çocukların kurumdan izinsiz ayrılımlarının önüne geçebilmek için bazı öneriler sunulmuştur.

2. SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME HİZMETLERİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Çalışmanın birinci bölümünde sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme hizmetlerinin kavramsal çerçevesi sunulmaktadır. Bu kapsamda ilk olarak sosyal hizmetler ve çocuk koruma hizmetleri incelenmektedir. Sonrasında, Türkiye’de çocuk ve gençler için sosyal hizmetler ve aktif yatılı hizmet modellerine değinilmektedir. Son olarak, kurum bakımında kalan çocuklar kavramsal çerçevede ele alınmaktadır.

2.1. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kavramsal Çerçevesi

Sosyal hizmetler ve çocuk koruma hizmetleri dört alt başlık altında değerlendirilmektedir. İlk olarak sosyal hizmetlerden ve korunmaya ihtiyacı olan çocuk kavramlarından bahsedilmektedir. Daha sonra, Türkiye’de çocuk koruma hizmetlerinin tarihçesi ve çocuk koruma politikaları açıklanmaktadır.

2.1.1. Sosyal hizmetler

Sosyal kelimesi Fransızca “social” kelimesinden gelmektedir ve toplumsal anlamında kullanılmaktadır. Latince ise “socialis” müttefik ve arkadaş kelimelerinden türemiştir. Sosyal hizmet kavramı tıp, psikoloji, sosyoloji vb. gibi disiplinlerde kullanılan multidisipliner bir kavramdır. Sosyal hizmet, yüksek yayılma eğilimi gösteren dinamik bir meslektir. Başka bir ifadeyle, insanlığı, bireylerin yaşam kalitelerini artırarak sosyal işlevselliklerini artırmayı hedefleyen dinamik bir meslektir. Bununla birlikte sosyal hizmetler, bir toplumdaki savunmasız kişiler, sosyal adaletsizlik, ayrımcılık ve baskıya mariz kalanlara öncelik veren bir kurumdur. Küçük çocuklar, yaşlılar, yoksul kişilere, zihinsel ve bedensel engellilere, LGBTİ (lezbiyen, gey, biseksüel, transgender, intersex) kişiler, etnik veya ırkları nedeniyle azınlıkta olanlar toplumdaki en savunmasız kişiler olarak nitelendirilmektedir (Selcik ve Güzel, 2016: 462).

2.1.2. Korunmaya ihtiyacı olan çocuk

Korunmaya ihtiyacı olan çocuk kavramı universal bir terimdir. Günümüzde çocuklar birçok nedenden dolayı korunmaya ihtiyacı olabilir. Dolayısıyla, korunmaya ihtiyacı olan çocukların bakımlarını devletler üstlenmektedir. Bu bağlamda, korunmaya ihtiyacı olan çocuk, bir çocuğun mevzuatlarda belirlenen ölçütlerde ilgi, alaka ve

bakımdan mahrum olması ve söz konusu mahrumiyet neticesinde fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak çocuğun gelişiminin tehlikeye düşmesine denilmektedir. Başka bir tanımlamada ise, korunmaya ihtiyacı olan çocuk, en temel seviyede bakım, büyüme, kolları ve gözetilme gibi hususlarda ihmale uğrayan, söz konusu ihmaller neticesinde sosyal, fiziksel, zihinsel ve ahlaksal bakımından yetişkin olma konusunda riskleri olan çocuklar olarak ifade edilmektedir (Küsmey, 2020: 203).

Çocuk Bakımı ve Koruma Yasası taslağı, “korunmaya muhtaç bir çocuğı” şu özelliklere sahip bir çocuk olarak tanımlamaktadır (UNICEF, 2021).

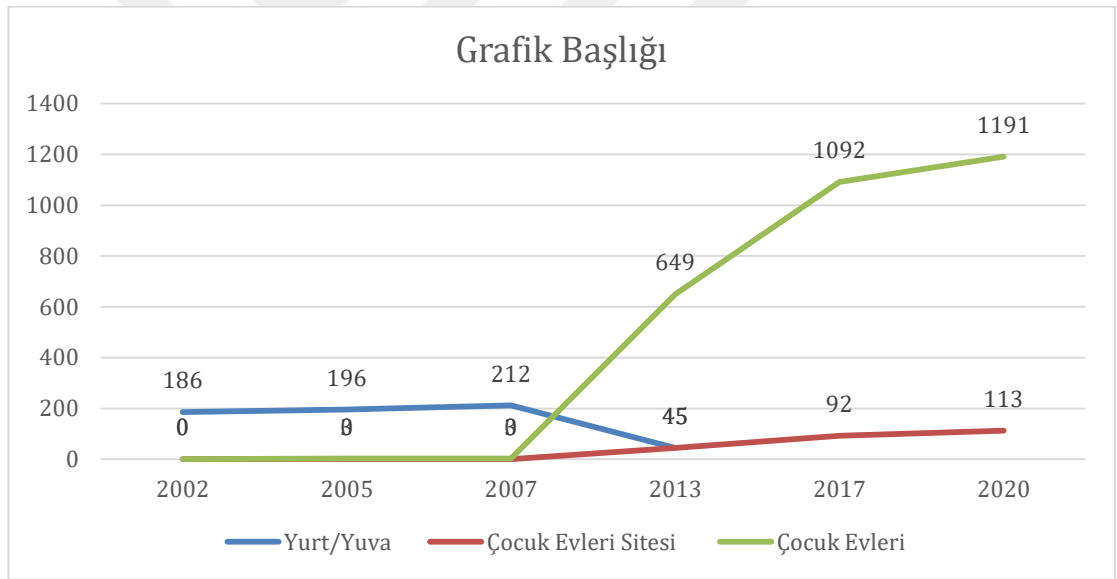
- Çocuğun bakımı için yeterli düzenleme yapılmadığından terk edilmiş veya öksüz kalmış ise,
- Fiziksel veya zihinsel bir ihmal durumunda,
- Ebeveyn, vasi veya bakıcının kontrol edemediğı veya kontrol etmek istemediğı durumlarda zararlı olabilecek davranışlarda bulunursa,
- Sokaklarda yaşıyor veya çalışıyor veya yaşamak için dileniyor ise,
- Çocuğun fiziksel, zihinsel veya sosyal refahına ciddi şekilde zarar verebilecek koşullara maruz kalırsa,
- Ebeveyn, vasi veya bakıcının gözetiminde bir zarar görme riski altında olması durumunda,
- Kötü muameleye veya istismara uğraması muhtemel durumlarda korunmaya ihtiyacı söz konusudur.

2.1.3. Türkiye’de çocuk koruma hizmetlerinin tarihçesi

Tarihsel olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk’ün 1924 yılında imzaladığı Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi ile başlayan süreç, II. Dünya Savaş ile kesintiye uğrayarak sonrasında Birleşmiş Milletler (BM) örgütü ile devam etmiştir. 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve 1959 yılında BM’nin Çocuk Hakları Bildirgesi, 20. Yüzyıldaki (yy) çocuk politikasını yansıtan ve hemen her ülke tarafından kabul edilen önemli belgelerin başında gelmektedir. Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. 1979 yılında ilan edilen “Dünya Çocuk Yılı’nda başlayan çalışmalar, 20 Kasım 1989 tarihinde BM’ler Genel Kurulu tarafından onaylanmıştır. Türkiye’de ise 2 Eylül 1990’da iç hukuk kurallarına göre Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilmiştir. Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesinin 5. Maddesi, ebeveynlerin

sorumluluklarını ve çocuğu aileden ayrılmadan aile içinde desteklemenin önemini vurgulamaktadır. Türkiye’de 2005 yılında çıkartılan Çocuk Koruma Kanununun amacı ise, korunmaya muhtaç veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve sağlıklarının güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir. Türkiye’de korunmaya muhtaç çocuklara verilen hizmetler temel olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. İlki, çocukların kendi aileleri veya toplumdaki başka bir aile ile birlikte yaşamlarını sürdürmelerini sağlayan hizmet modelleri iken, ikincisi kurumsal bakım hizmeti modelleridir (Tuncer ve Erdoğan, 2018: 518).

Türkiye’de çocuk korumaya ihtiyacı olan çocukların bakımlarının ve korunmalarının sağlandığı koğuş usulü yurtlardan daha küçük ve az sayıda çocuğun kaldığı evlere dönüştürülmüştür ve bu dönüşümdeki temel amaç çocuklara aile atmosferi oluşturularak daha güvenli olmalarına imkan tanımaktadır. Çocuk koruma sistemindeki dönüşüm ise aşağıda verilen Şekil 2.1’de gösterilmiştir.

Şekil 2.1. Çocuk Koruma Sistemindeki Dönüşüm

Kaynak: Afyonoğlu, vd. (2021: 263).

Şekil 2.1’de görüldüğü üzere, yurt ve yuvalar 2012 yılından sonra azalışa geçerek, 2017 yılında bu tür kuruluşlar tamamen kapanmıştır. Çocuk evleri ise 2007 yılından sonra açılmaya başlamıştır ve 2020 yılında 1.191 ile en fazla bakım kuruluşudur. Çocuk evleri sitelerinin de sayısı giderek artmıştır ve 2020 senesinde toplamda 113 çocuk evleri sitesi bulunmaktadır.

2.1.4. Çocuk koruma politikaları ve yasal çerçeve

Türkiye’de çocuğun korunması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Türk medeni kanunum 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma kanunu çerçevesindedir. 2014 yılında 6518 sayılı yasanın 30. Maddesi ile yasada geçen “muhtaç” kelimesi “ihtiyacı olan” olarak değiştirilmiştir ve bu değişiklikle korunmaya ihtiyacı olan çocuk, fiziksel, ruhsal ve ahlaksal gelişimleri ya da güvenlikleri tehlikede olup (Sosyal Hizmetler Kanunu (SHK), 29028 (2014), 2828, md.30).

- Anne veya babası, anne ve babasız,
- Anne veya babası ya da her ikisi de belli olmayan,
- Anne veya babası ya da he annesi hem de babası tarafından terk edilen,
- Anne veya babası tarafından ihmal edilen; fuhuş, dilendiricilik, uyuşturucu veya alkol kullanımı gibi kötü alışkanlıklara karşı savunmasız olan veya kötülüğe sürüklenen çocuklar ifade edilmektedir.

Türkiye’de çocuk koruma sisteminin temelini aşağıda verilen yasalar oluşturmaktadır (Sadak ve Yıldırım, 2020: 172-173).

- ***Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)***: Uluslararası alanda kabul gören bu sözleşmeyi Türkiye’de imzalanmıştır ve çocukların dil, din ırk, cinsiyet ayrımı yapılmadan çocukların yüksek faydası esasına dayanmaktadır.
- ***Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982)***: Bu anayasanın 41. ve 61. maddelerinde ailenin ve çocuğun korunması ile ilgili devletin görevlerini ve mesuliyetlerine odaklanarak “korunmaya muhtaç çocuk” kavramı bakımından önemli olup çocuğun topluma kazandırılması ve gerekli önlemlerin olması gerekliliği vurgulanmaktadır.
- ***Türk Medeni Yasası (2001)***: Çocuk koruma ile ilgili mühim düzenlemelerden birisi olan bu yasa bilhassa 346 ve 347 maddelerinde çocukların korunmasına önem verilmiştir ve gerekli tedbirlerin alınması, çocukların menfaatleri çerçevesinde aile yanlarına yerleştirilmesi hakimlerin yetkisi ile olmaktadır.
- ***2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Yasası (1983)***: Bu yasa ile sosyal hizmetlerle ilgili buyun uygulamalar tek çatı altında toplanmıştır. Bu yasa ile muhtaç olan kişilerin aile ortamında, aile bütünlüğü korunarak ayni ve nakdi yardımlar yapılması amaçlanmıştır. 1983 senesinde çıkarılan bu yasa ile Sosyal hizmetler ve çocuk

esirgeme kurumu genel müdürlüğü kurulmuştur. Günümüzdeki sosyal hizmetlerin şekillendirilmesinde etkili olan bu yasa çeşitli değişikliklere uğramıştır.

- **5395 Sayılı Çocuk Koruma Yasası (2005):** Bu yasa 2005 senesinde yürürlüğe girmiştir ve korumaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik çıkartılan bir yasadır. Ayrıca bu yasada çocukların ailelerinin yanında desteklenmesi vurgulanmıştır.

2.2. Türkiye’de Çocuk ve Gençler İçin Sosyal Hizmetler

Türkiye’de çocukların korunmasından sorumlu kurum Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı olan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüdür. Müdürlük, korunmaya gereksinim olan veya suca sürüklenen çocukların korunması ve bakımlarının sağlanması, evlat edindirme, aile yanında desteklenmesi, koruyucu ailelik ve özel kreşler vasıtasıyla bakıma ihtiyacı olan çocukların ücretsiz bakılmasını sağlamakla görevlidir (Afyonoğlu, vd. 2021: 262). Bu bağlamda, Türkiye’de çocuk ve gençler için sosyal hizmetler dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlardan ilki aile ve sosyal hizmetler bakanlığına bağlı kuruluşlar iken, ikincisi aile yanında verilen destek hizmetleridir. Evlat edindirme ve koruyucu aile hizmetleri de Türkiye’de olan sosyal hizmetler arasındadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2020 verilerine göre, çocuğa yönelik verilen hizmetler aşağıdaki Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 2.1. Çocuk Hizmetleri İstatistikleri (2020)

Çocuğa Yönelik Hizmetler	
Kuruluş Bakımı Altında Bulunan Çocuk Sayısı	13.524
Koruma Altına Alınmadan Aile Yanında Destek Verilen Çocuk Sayısı	129.422
Aileye Döndürülen (2005-2017) Çocuk Sayısı	11.485
Toplam Evlat Edindirilen Çocuk Sayısı	17.896
Koruyucu Aile Yanında Bakımı Sağlanan Çocuk Sayısı	7.864
Koruyucu Aile Sayısı	6.481
Özel Kreş ve Gündüz Bakım Evlerinde Ücretsiz Bakılan Çocuk Sayısı	2.663

Kaynak: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). Çocuk Hizmetleri İstatistikleri, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere, kuruluşlarda bakılan çocuklar dışında korumaya ihtiyacı olan çocuklara aile yanlarında ve özel kreşler aracılığı ile de hizmetler verilmektedir. Bu hizmetler aşağıda verilen alt başlıklarda detaylı incelenmektedir.

2.2.1. Aile ve sosyal hizmetler bakanlığı’na bağlı kuruluşlar

Türkiye’de korunmaya ihtiyacı olan çocuklar ekseriyetle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) tarafından bakım sağlanmaktadır. Bu bakımlar Çocuk Evleri Siteleri, Çocuk Destek Merkezleri ve Çocuk Evleri vasıtasıyla olmaktadır (Küsmez, 2020: 205). Bu bakımların verildiği kuruluşlar ile ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir (İnalçuk, 2019: 32-34).

- **Çocuk Evleri:** korunma altında bulunan çocukların daha küçük birimlerde çevreyle temas halinde bakımının sağlanması amacıyla her ilin çocuk gelişimi için uygun olan sosyal, kültürel ve fiziksel yapısı, çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde, okullara, hastanelere, sosyal aktivitelerin sağlanabileceği yerlere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde çocuklara sunulan yatılı sosyal hizmet modelidir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı , 2022).
- **Çocuk Evleri Sitesi:** 2012 senesinden günümüze çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarından sevgi evi modeline geçilmiştir. Geniş bir alanda olan 5-10 kişilik evlerden oluşan, 0-18 yaşlarda veya 12-18 yaşlardaki korunmaya ihtiyacı olan çocuklara hizmet veren sevgi evleri, çocuk evleri sitesi adını almıştır. Çocuk evleri sitesi ilerleyen bölümlerde detaylı incelenmiştir.
- **Çocuk Destek Merkezleri:** Suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini ve diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı , 2022).

2.2.2. Aile yanında verilen destek hizmetleri

Korunma kararı olmadan, iktisadi problemler içerisinde olan ve yapılan yardımlarla çocukların aileleri yanında bakımlarının sağlanmasıdır. Aileler temel gereksinimlerini karşılayamayıp hayatlarını en azami düzeyde devam ettirmekte zorlanan aileler “Ayni Nakdi Yardım Yönetmeliği” çerçevesinde sosyal yardım hizmetleri verilmektedir. Kurum bakımındaki çocukların koruma altına alınmalarındaki nedenlerin başında ailelerinin iktisadi problemleri gelmektedir. Bundan dolayı, sosyal yardımlar çok önemlidir ve sosyal yardımların ana işlevi, kurumun öncelikli amacı korumaya ihtiyacı olan çocukların kuruma alınmadan sosyal yardımlarla desteklenerek aile bütünlüğünün korunması ve ailelerin hep beraber hayatlarını devam ettirmeleridir (Tuncer ve Erdoğan, 2018: 524). Aile yanında destek hizmetleri daire başkanlığının görevleri ise aşağıdaki gibi listelenmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021b).

- Sosyal ve iktisadi yoksunluk içindeki kişi ve ailelerin çocuklarının aileleri veya yakınları tarafından bakım ve eğitimleri için sosyal ve iktisadi destek hizmetleri sağlamak, hizmet standartları ve programları geliştirmek ve uygulamakla yükümlüdür.
- Çocuk hizmetleri politika ve amaçlarına uygun olarak çocukların aileleri ile birlikte bakımına yönelik sosyal ve iktisadi destek hizmetlerinin esaslarını belirlemek, çalışma plan ve programları hazırlamak ve uygulanmasını sağlamakla görevlidirler.
- Sosyal ve iktisadi destek hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması ve hizmet ile ilgili kaynakların verimli olması için ilişkili kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyon sağlamakla yükümlüdür.
- Çocuklara yönelik sosyal ve iktisadi destek hizmetlerinde kullanılacak ödeneğin illere dağıtımını planlamak, ilgili birimlere iletilmesini sağlamaktır.
- Evlat edinme ve koruyucu aile hizmetlerinin uygulanması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik stratejiler belirlemek, bu kapsamda plan ve programlar hazırlamak ve uygulanmasını sağlamakla yükümlüdür.

- Koruyucu aile hizmetlerinin evlat edinme ile uygulanması için lazım olan tedbirleri almak ve negatif şartları ortadan kaldırmak, ilişkili mevzuatın iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapmakla görevlidir.
- Toplum evlat edinme konusunda bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapmakla görevlidir.
- Koruyucu aile hizmetlerinin tanıtılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapmak ve hizmet kalitesini artırmakla yükümlüdür.
- Koruyucu aile hizmetlerinin benimsenmesinde, hizmet standardını yükseltmek için bu alanda çalışan profesyonellere gerekli eğitimlerin verilmesi için girişimlerde bulunmaktır.
- Çocuğu evlat edinen ailelerin ve koruyucu ailelerin yanına yerleştirmeden önce çocuk ve aile arasında sağlıklı bir iletişimin kurulmasını sağlamaktır.
- Evlat edinme ve koruyucu aile hizmetleri alanında ortaya çıkan sorunların çözümü için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmakla görevlidir.
- Yurt dışında korunmaya muhtaç çocukların ülkemizde evlat edinilmesi ve tüm yurt içi ve yurt dışı evlat edinme işlemlerinin onaylanmış uluslararası anlaşmalar, sözleşmeler ve yürürlükteki mevzuata uygun olarak yürütülmesi sağlamaktır.
- Koruyucu ailede bakılan çocuklara ödenen koruyucu aile ücretlerinin zamanında ödenmesini sağlamak, ücretlerin günün koşullarına göre iyileştirilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmak ve il müdürlüklerinden gelen talepleri ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirmek.
- Evlat edinme ve koruyucu aile uygulamaları konusunda geri bildirim almak, buna göre düzenlemeleri yapmak, hizmete ilişkin istatistiksel verileri toplamakla görevlidir.

2.2.3. Evlat edindirme hizmetleri

Öz ailelerini kaybetmiş ve bir aile bütünlüğü içerisinde yetiştirilmesi mümkün olmayan çocuklar için aile bütünlüğünün hukuki olarak yaratılması şekline “evlat edindirme” denilmektedir. Evlat edindirme hizmetleri önceden çocuğu olmayan ailelerin soy bağlarının devam edebilmesi ve mirasların yasal olarak bırakılacak murisin yaratılmasına yöneliktir. Günümüzde ise, değişen sosyal yapı ve zamanla evlat edindirmenin gayeleri değişmiştir. Artık, evlat edindirme hizmetlerindeki temel amaç ailelerin ve çocukların karşılıklı olarak söz konusu yoksunluklarının

giderilmesidir. Böylelikle evlat edinen aileler, evlat hasretlerini gidererek, karışılacakları toplumsal ve ruhsal hasretlerini gidererek ebeveynlik hislerinin doyurulması bakımından pozitif etkileri vardır. En olumsuz tarafı ise, bazı aileler yakınlarına, hatta çocuklarına kızgınlıklarından dolayı miraslarını bırakmamak için evlat edinmektedirler (Çifçi, 2009: 60).

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın verilerine göre, son 10 yılda 6 bin 992 çocuk evlat edinilmiştir. 2015'te 869 olan sayı 2019 Kasım itibariyle 510'a düşmüştür. Yıllar itibariyle evlat edinme sayıları aşağıdaki Tablo 2.2'de sunulmuştur.

Tablo 2.2. Yıllar İtibariyle Evlat Edinme Sayıları

Yıllar	Evlat Edinme Sayıları	Yıllar	Evlat Edinme Sayıları
2010	538	2015	869
2011	570	2016	839
2012	613	2017	817
2013	765	2018	647
2014	824	2019	510

Kaynak: *Hürriyet Gazetesi, (2020). Evlat Edinme Sayısı Azaldı, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/evlat-edinme-sayisi-azaldi-41451188#;> Erişim Tarihi: 29.12.2021.*

Tablo 2.2'de görüldüğü üzere, 2010 yılından 2015 yılına kadar evlat edinme sayıları artmıştır. 2016 yılından sonra evlat edinme sayıları azalmıştır ve 2019 senesinde evlat edinme sayısı 510 gerçekleşmiştir.

2.2.4. Koruyucu aile hizmetleri

Koruyucu aile kavramı İngilizcede “Foster Home/Family” olarak isimlendirilen bu model Türkçe 'de “koruyucu aile” olarak ifade edilmektedir. Bu model ile korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik bir hizmettir ve korunmaya ihtiyacı olan çocukların başka aileler tarafından üstlenilerek bakımlarının sağlanmasıdır. Koruyucu aile hizmetlerinde, çocukların ailelerine dönme konusu söz konusu değilse bu hizmet evlat edindirmeye yönlendirilmektedir. Koruyucu aile hizmetleri ile, çocukların bakım, sevgi, ilgi, alaka, şefkat gibi ekonomik ve kültürel destek

sağlayacak bir aile ortamının oluşturulması amaçlanmaktadır. Koruyucu aile modeli dünya genelinde tercih edilen ve çocukların ihtiyacı için en optimum model olarak görülmektedir. Çünkü çocuklar kurum bakımında olabilecek olumsuzluklardan en az etkilenecek aile yanlarında birebir ilişki ile sevgi ve güven ortamı içerisinde yaşamalarına devam etmektedirler (Küsmey, 2020: 211). Koruyucu aile olunabilmesi için gerekli şartlar, koruyucu aile yönetmeliğinin 8. Maddesinde belirtilmiştir ve aşağıdaki gibidir (Koruyucu Aile Yönetmeliği(KAY), *resmi gazetede*: 28497, 2012)

- Türk vatandaşı olması ve ikamet adresinin Türkiye’de olması,
- 25-65 yas aralığında olunması,
- En az ilkokul seviyesinde eğitiminin olması,
- Düzenli gelir sahibi olması gerekmektedir.

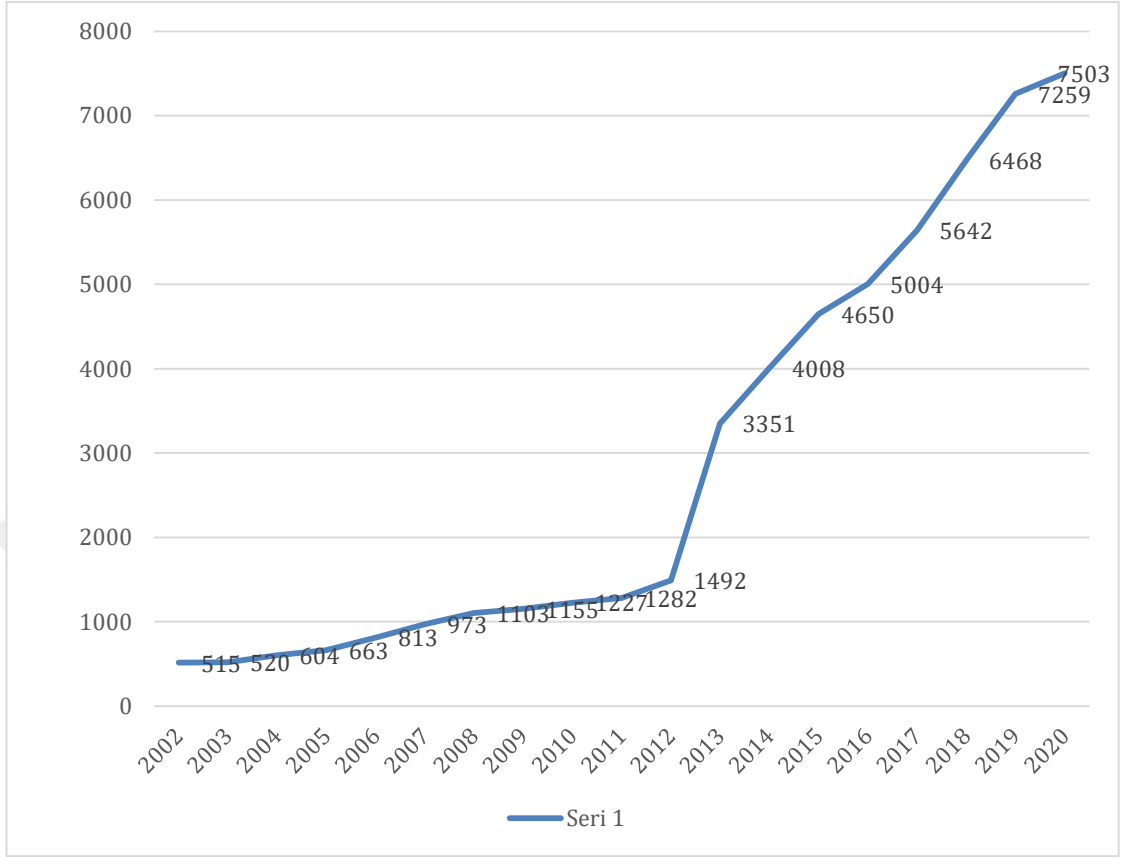
Yıllara göre koruyucu aile sayıları ve yıllara göre koruyucu aile yanındaki çocuk sayıları sırasıyla Tablo 3 ve Şekil 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.3. Yıllar İtibariyle Koruyucu Aile Sayıları

Yıllar	Koruyucu Aile Sayıları	Yıllar	Koruyucu Aile Sayıları
2003 ve öncesi	3.644	2010	232
2003	78	2011	173
2004	113	2012	306
2005	127	2013	1.934
2006	204	2014	1.046
2007	241	2015	1.070
2008	224	2016	864
2009	216	2017	985
Halen Koruyucu Aile Yanında Bulunan Çocuk Sayısı			5.652
Koruyucu Aile Sayısı			4.654

Kaynak: *Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği, (2020).*

Tablo 3’de görüldüğü üzere, koruyucu aile sayısı 2013 yılında ciddi artmıştır ve sonraki yıllarda tekrar düşmüştür. Koruyucu aile sayısı 4.654 gerçekleşmiştir. Koruyucu aile yanında bulunan çocuk sayısı 2017 yılında 5.652 kişi iken, 2020 senesinde koruyucu aile yanında olan çocuk sayısı 7.503’e yükselmiştir. En çok koruyucu aile sayısı olan ilk beş il; İstanbul, İzmir, Ankara, Kayseri ve Kocaeli’dir. Yıllara göre koruyucu aile yanındaki çocuk sayıları ise Şekil 2.2’deki gibidir.

Şekil 2.2. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün verilerine göre koruyucu aile yanındaki çocuk sayıları şekil 2.2 deki gibidir.

Kaynak: Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği, (2020).

Şekil 2.2'ye göre, koruyucu aile yanında bulunan çocuk sayısı yıllar itibariyle artmıştır, özellikle bu artış 2013 yılından itibaren önceki yıllara göre ciddi bir artış olmuştur. Bu artışta, koruyucu ailelik yapanlara yapılan aylık ödemelerdir. Bu ödemeler çocuk yaşına ve çocuğun bulunduğu ile göre değişiklik göstermektedir.

2.3. Aktif Yatılı Hizmet Modelleri

Aktif yatılı hizmet modellerden, çocuk evleri sitesi, çocuk evleri ve çocuk destek merkezlerine ait yıllık veriler aşağıda verilen Tablo 2.4'teki gibidir.

Tablo 2.4. Toplamda Çocuk Evleri Sitesi, Evleri ve Destek Merkezlerine İlişkin Veriler

	Toplamda Çocuk Evleri Sitesi, Evleri ve Destek Merkezleri Sayısı	Toplamda Çocuk Evleri Sitesi, Evleri ve Destek Merkezlerinde Bakılan Çocuk Sayısı
2020	1.469	13.524
2019	1.369	13.867
2018	1.366	14.214
2017	1.368	14.189
2016	1.270	13.319
2015	1.233	12.667
2014	1.192	12.171
2013	1.100	12.681
2012	906	24.663
2011	687	14.320

Kaynak: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). Çocuk Hizmetleri İstatistikleri, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

Tablo 2.4’e göre, çocuk evleri, siteleri ve destek merkezleri ile ilgili kuruluş sayısı ve bu kurumlarda bakılan çocuk sayıları gösterilmiştir. Buna göre, yıllar itibariyle bu kurumların sayısı düzenli olarak artarken, bu kurumlarda bakılan çocuk sayısı ise yıllar itibariyle değişiklik göstermiştir. En çok bakılan çocuk sayısı 2012 yılında iken, en az bakım sağlanan çocuk sayısı 2014 senesinde 12.171 olarak gerçekleşmiştir. Yatılı olarak hizmet veren bu kurumlardan bazıları ile ilgili detaylı açıklamalar aşağıdaki alt başlıklarda ele alınmaktadır.

2.3.1. Çocuk evleri

0-12 ve 12-18 yaşta olan korumaya ihtiyacı olan çocukların himaye edildiği, fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin sağlanması gayesiyle devlet tarafından bakım hizmetlerinin verildiği aktif yatılı kuruluşlar “çocuk evleri” olarak adlandırılmaktadır. Çocuk evlerinde yerleştirilen çocukların gelişimlerinin sağlıklı olabilmesi için iki noktaya özellikle dikkat edilmektedir. İlk olarak, çocuklar ailelerinin ikamet ettikleri çocuk evleri yerleştirilmektedir. İkincisi ise, koruma kararı

verilen çocuklar kardeş ise, kardeşlerin aynı çocuk kurumuna yerleştirilmesine özen gösterilmektedir. Çünkü, kardeşler bilişsel olarak birbirlerine destek vererek gelişimleri olumlu etkilenmektedir (Küsmez, 2020: 207). Çocuk evlerinin sayıları ve çocuk evlerinde kalan çocuk sayısı aşağıda verilen Tablo 2.5’te gösterilmiştir.

Tablo 2.5. Çocuk evlerinde ve Kalan Çocuk Sayısı (0-12 yaş)

Yıllar	Çocuk Evleri Sayısı	Çocuk Evlerinde Korunan Çocuk Sayısı
2012	46	2.665
2013	21	901
2014	10	490
2015	7	390
2016	6	323

Kaynak: Önen ve Ozan, (2019: 262); Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). Çocuk Hizmetleri İstatistikleri, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

2.3.2. Çocuk evleri sitesi

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde, bakıma veya korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için kurulan uygulamalardan bir tanesidir. Bu sitelerde çocuklara aile ortamı imkânları sunmak, çocukların yetişebilecekleri küçük müstakil binalardan meydana gelen site içerisinde olan sosyal hizmet kuruluşları “çocuk evleri sitesi” olarak adlandırılmaktadır. Çocuk evleri sitesi ile, çocukların güven içerisinde hissetmelerini sağlamak, çocuklarda oluşabilecek kişilik ve davranış bozukluklarının minimuma dirilmesi, oyun alanları ile aile ortamı atmosferi yaratmak, çocukların korunma ve bakımlarının yanında fiziksel ve psikolojik gelişimlerini ve eğitimlerini de tamamlamaları amaçlanmıştır. Çocuk evleri siteleri, 0-12 yaş erkek ve 0-18 yaş kız çocuklarına yöneltilmiştir. Çocuk evleri sitesi ile müstakil evlerde en fazla 12 kişi ve odalarda en fazla 3 kişinin kaldığı bakım hizmetleri verilmektedir. Böylelikle, çocuklar sakin ortamlarda aile ortamına benzer bu yerlerde sağlıklı ilişkiler kurularak yetiştirilmeleri hedeflenmiştir (Sulamacı, 2020: 13-14). Çocuk evleri sitesi sayıları ve çocuk evleri sitesinde kalan çocuk sayısı aşağıda verilen Tablo 2.6’da gösterilmiştir.

Tablo 2.6. Çocuk Evleri Sitesi ve Kalan Çocuk Sayısı

Yıllar	Çocuk Evleri Sitesi Sayısı	Çocuk Evleri Sitesinde Korunan Çocuk Sayısı
2013	61	3.952
2014	73	4.352
2015	86	4.950
2016	92	5.257
2017	108	6.208
2018	111	6.383
2019	112	6.132
2020	111	6.181

Kaynak: Önen ve Ozan, (2019: 262); Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). Çocuk Hizmetleri İstatistikleri, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

2.3.3. Çocuk evleri

Çocuk evleri çok fazla çocuğun bir arada yaşamadığı, daha az çocuğun ev ortamında kendilerine daha fazla alan ve eşyanın olduğu düzende oluşturulan evler “çocuk evleri” olarak ifade edilmektedir. Çocuk evleri, 0-18 yaş aralığında en fazla 6-8 arasında korunmaya ihtiyacı olan çocukların kaldıkları ve gelişimlerinin daha kolay takip edilip desteklenmesi gayesi ile açılmış yerlerdir (Yazıcı, 2012: 509). Çocuk evleri sayıları ve çocuk evlerinde kalan çocuk sayısı aşağıda verilen Tablo 2.7’de gösterilmiştir.

Tablo 2.7. Çocuk Evleri ve Kalan Çocuk Sayısı

Yıllar	Çocuk Evleri Sayısı	Çocuk Evlerinde Korunan Çocuk Sayısı
2013	906	4.953
2014	1.015	5.068
2015	1.057	5.366
2016	1.092	5.626
2017	1.195	6.341
2018	1.192	6.199
2019	1.192	6.132
2020	1.193	5.956

Kaynak: Önen ve Ozan, (2019: 262); Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). *Çocuk Hizmetleri İstatistikleri*, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

2.3.4. Çocuk destek merkezi

Suç işlemiş veya bulaştırılmış veya sokaklarda farklı risklere maruz kalan, psikolojik olarak yardıma ihtiyacı olan çocukların gereksinimlerinin giderilmesi, bedensel, çevresel ve psikolojik olarak ihtiyaçların belirlenmesi ve söz konusu ihtiyaçlara göre müdahale metotlarının oluşturulması, çocukların rehabiliteleri boyunca ailelerine veya yakınlarına dönmelerini hedefleyen geçici olarak sunulan hizmetlerin verildiği yerler “çocuk destek merkezi” olarak ifade edilmektedir. Bunlara ek olarak, çocuk bakım ve destek merkezlerinde bulunan korumaya ihtiyacı olan çocukların kuruma geldiklerinde hissettikleri olumsuz etkilerin ve olumsuz hikayelerinin ortadan kaldırılması, söz konusu bu çocukların kendi başlarına hayatta kalabilmelerinin öğretilmesi gibi amaçları da vardır (Hüseyinoğlu, 2017: 17-18). Çocuk destek merkezlerindeki eğitim farklıdır, çocuklara orgun eğitim verilmesi sakıncalı ise eğitim Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yönetmenlikleri kapsamında yapılan protokoller ile çocuk destek merkezlerinde kurulan sınıflarda devam etmektedir (Küsmey, 2020: 210). Çocuk destek merkezlerinin sayıları ve çocuk destek merkezlerinde kalan çocuk sayısı aşağıda verilen Tablo 2.8’de gösterilmiştir.

Tablo 2.8. Çocuk Destek Merkezi ve Kalan Çocuk Sayısı

Yıllar	Çocuk Evleri Sayısı	Çocuk Evlerinde Korunan Çocuk Sayısı
2011	46	756
2012	87	10.891
2013	61	1.076
2014	67	1.244
2015	67	1.241
2016	68	1.463
2017	65	1.640
2018	63	1.632
2019	65	1.571
2020	65	1.387

Kaynak: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). Çocuk Hizmetleri İstatistikleri, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

2.4. Kurum Bakımında Kalan Çocuklara Genel Bir Bakış

Kurum bakımında kalan çocuklar kavramsal çerçevede beş alt başlıkta değerlendirilmiştir. İlk olarak çocukların kurum bakımına alınma nedenleri, kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri, kurum bakımında kalan çocukların yaşadıkları problemler ele alınmaktadır. Diğer taraftan, kurum bakımından izinsiz ayrılma ve nedenleri de irdelenmektedir. Son olarak, kurum bakımından izinsiz ayrılma ve yaşanan sorunlardan bahsedilmektedir.

2.4.1. Kurum bakımına alınma nedenleri

Kurum bakımına başvurma nedenlerinin başında ekonomik nedenler gelmektedir. Bilhassa gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde kurum bakımına alınma nedenlerden birisi yoksulluk gerçeğidir. Yoksul ülkelerde, çocukların kendi ailelerinin yanında korunması ve bakılması çok mümkün olmadığından devletin imkan tanıdığı kurumlar gelmektedir. Ekonomik nedenlerin dışında kurum bakımına alınma nedenleri; çocuğun ebeveynlerinin ikisinin de ölmesi veya hastalanması, ebeveynlerin boşanmaları, ebeveynlerin çocuklarını terk etmeleri neticesinde kurum bakımı gerekmektedir (Şenocak, 2006: 188).

Mevzuatta korunma kararının alınmasında İl Müdürlüğü tarafından yapılan araştırmalar sonunda kuruma alınması uygun görülecek kişi, çocuğun öz geçmişi,

anne ve babasının olup olmadığı, ailenin ve çevresinin sosyo-ekonomik durumu, o ana kadar yaşadığı yer, yakın akrabalık ve komşuluk ilişkileri gibi konuların açıklığa kavuşturulması gerekmektedir ve aşağıdaki nedenler doğrultusunda bir çocuk kurum bakımına alınmaktadır (T. C. Resmî Gazete, 1983).

- Çocuk buluntu ise,
- Anne ve baba ayrılmış ise,
- Terkedilmiş ise,
- Çocuğun korunmaya muhtaç olduğu ihbar edilmiş ise,
- Çocuk aile yanında ya da bakım gördüğü kişiler tarafından ihmal ve istismar edilmiş ise
- Anne-babası ya da her ikisi de ölmüş ise

Bu durumlar tespit edildiği takdirde ve ilgili tutanaklarla çocuklar kurum bakımına alınmaktadır. Çocukların aile yanında ya da ona bakım veren kişilerce haklarından mahrum kalan çocuklar kurum bakımına alınarak temel hakları onlara sunulur. Bu haklar temel insan hakları olarak da bilinen; yaşama, barınma, eğitim, sağlık, beslenme, güvenlik haklarıdır. Kurum bakımına alınma nedenlerinin başında bu haklara erişemeyen çocukların haklara erişimi, ihmal ve istismarın önlenmesi vardır.

2.4.2. Kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri

Kurum bakımında kalmak, çocuklar için köklü değişiminde başlangıcıdır. Kurum bakımında kalınma deneyimi çocuğun yaşına, kişiliğine, önceki ebeveyn ilişkisine ve bakım şekline göre çocuk üzerinde az veya çok olumsuz etkilere sahiptir. Çocukların ailelerini bırakarak, hiç bilmedikleri bir ortama gelmeleri bir travmatik deneyimdir. Bununla birlikte, kurum bakımında kalan çocuklar, daha önce hiç bilmedikleri ve görmedikleri aralarında hiçbir kan veya akrabalık bağı olmayan çocukların birbirlerine uyumları da oldukça zordur. Kurum bakımının çocuklar üzerinde bıraktıkları etkiler genellikle, oynadıkları oyunlar ve grup içerisinde birbirlerine söyledikleri sözlerle ortaya çıkmaktadır. Kurum bakımında olan çocuklarda ekseriyetle kaybolma hissiyatı, yoğun kaygı ve suçluluk duyguları gibi etkiler söz konusudur (Karataş, 2017: 870).

Kurum bakımında kalan çocukların davranışlarında; çekingen, utangaç ve sessiz, hiperaktif, aşırı yemek yiyen, dikkati dağınık, geceleri altını ıslatan, aşırı duyarlı, kıskanç, huysuz, istifçi, hırsızlık yapan, kurumdan kaçan, yaşıtlarına göre daha düşük zihinsel, bilişsel, psikososyal ve dil gelişimi gösteren olumsuz etkileri söz konusudur. Bu bağlamda, kurum bakımının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Erdoğan ve Tuncer, 2018: 478-479):

- Zayıf dürtü kontrol gelişimi
- Düşük özgüven,
- Hislerin değişiminde zayıf gelişme,
- Toplumsal ve sosyal ilişkilerde zayıflık,
- Oyun becerisi gelişiminin olmaması veya çok yetersizliği
- Duygularını kontrol edememe
- Kendisini yanlış ifade etme, edememe
- İçinde bulunduğu yaşama karşı suçlama, etrafında ona yardım etmeye çalışan insanları suçlama
- Kişilik oluşumunda olumsuzluklar.
- Sosyal aktivitelerde gerilik.
- Bilişsel ve duygusal gelişimde gerilik.
- Kişisel bakım, temizlik konusunda eksiklikler.

Turgut (2018) araştırmasında, kurum bakımında olan çocukların yılmazlık (psikolojik dayanaklılık) derecelerini incelemiştir ve çalışmanın sonucunda çocukların yılmazlık düzeyleri bakıma alınma yaşına ve zorluk yaşadıkları dönemde yardım alma durumlarına göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Varol (2017) ise, kurum bakımında kalan kişilerin iş yaşamlarına uyumlarını ele almıştır. Çalışmanın sonucunda ise, çocukların çalışma hayatına girerken aldıkları eğitimler göz ardı edildiği ve çocuklara düzenli bir mesleki ve rehberlik hizmeti verilmediğinden iş yaşamına uyumda zorluklar yaşadığı gözlemlenmiştir.

2.4.3. Kurum bakımında kalan çocukların yaşadıkları problemler

Kurum bakımında kalan çocukların yaşadıkları problemlerin başında aile üyeleriyle beraber yaşamamaları, kardeş olma durumu dışında çocukların birbiri ile bakıcı anneleri ile aralarında kan bağlarının olmaması, bakım yapan kişilerin kadın olmasından dolayı, çocuklar için baba rolünün olmaması, komşuluk ilişkilerin

yetersiz olması ve akrabalık ilişkinlerin olmaması kurumlarda yaşamının olumsuz yönleridir. Çalışmada, kurum bakımında kalan çocukların yaşadıkları sorunlar aşağıdaki gibi listelenmiştir (Aydoğdu, 2016: 66).

- Akranları ile anlaşmazlıklar ve tartışmaların yaşanması,
- Kurumlarda kati kuralların olması,
- Derslere yardımcı olacak öğretmenlerin sayısının az olması,
- Haberleşme imkânlarının kısıtlı olmasıdır.

Kurum bakımında kalan çocuklar erken dönemlerde olduğunda bakımlar genellikle fiziksel seviyede iken, ilerleyen zamanlarda çocukların sadece bakımdan ziyade duygusal olarak da desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda, kurum bakımının çocuklar için doğurduğu olumsuzluklar aşağıdaki gibi sıralanabilir ((Erdoğan ve Tuncer, 2018: 478).

- Kurumlarda birçok çocuk bir arada yaşamaktadır. Kurumlarda çalışan personelinde ilgilendikleri çocuklar ile aralarında sevgi, alaka ve anlayışa dayalı ve çocukların gelişimine katkı sağlayan alakanın ve ilginin sıklıkla olmaması, çocukların kendilerine ait odalarının ve özel eşyalarının olmaması çocuklar açısından sorun ve olumsuzluk olarak belirtilmektedir.
- Kurumlarda çalışan kişilerin sıklıkla değişmesi ve çocukların anne özlemi çekmeleri gibi faktörler çocuklarda olumsuz etkiler yaratmaktadır.
- Kurumların geniş koridorları ve merdivenlerindeki gürültüler çocuklar üzerinde korku yaratarak, endişelenmelerine ve huzursuz olmalarını sağlamaktadır.
- Kurumlarda bakım yapan kişilerin/personelin farklı kişilik özelliklerine sahip olmasından dolayı, çocukların davranışlarına farklı tepkiler vermeleri çocukların doğru ve yanlış gibi kavramları ayırt etmelerini zorlaştırmaktadır. Bunun sonucunda da çocukların duygusal, davranışsal ve ahlaki problemler yaşamalarına neden olmaktadır.
- Kurumlarda bulunan çocukların sürekli “alıcı” konumunda olmaları, sorumluluk alma konusunda sorunlar yaşamaktadırlar ve bulundukları ortamlarda bireyselliklerini ortaya çıkarmalarına fırsat verilmemesi benlik duygularının gelişimlerini olumsuz etkileyerek kişilik problemleri yaratmaktadır.
- Kurumda bakım gören çocuklara karşı negatif toplumsal ön yargıların olması, çocuklarda dışlanma problemleri oluşturmaktadır.

- Kurum bakımında olan çocukların sosyal ilişkilerde zorluklar yaşamaktadırlar dolayısıyla çekingenlik, özgüven eksikliği ve saldırganlık gibi problemler ortaya çıkmaktadır. Genel olarak çocuklar bu tarz kişilik özellik eksiklikleri sonucunda depresyon problemine girmektedirler.

2.4.4. Kurum bakımından izinsiz ayrılma ve nedenleri

Kurum bakımından izinsiz ayrılan çocukların neden ayrıldıkları incelendiğinde bu nedenler iki şekilde kategorize edilebilir. Bunlar (Yalçın, 2014: 49-50).

- **Görünen Nedenler:** Ergenlik problemleri, özgür, kontrolsüz yaşam beklentileri ve tercihleri, özentî, arkadaş yanlılığı, akran baskısı, beğenilme ve onaylanma isteği olabilir. Diğer taraftan heyecan ve macera yaşama isteği, çevrede ve grup içinde ünlü olmak, kolay para kazanma hayalleri ile evden kaçmak kurumlardan kaçma sebeplerindendir.
- **Örtülü Nedenler:** Tercih edilen yaşam (sigara, alkol, uyuşturucu ve cinsel tatmin), özentilik, evlilik umudu ve isteği, cinsel istismar bakımından aldatıldığının farkında olmama, öldürölme tehdidi ve korkusu ve yeni bir sendrom olan can sıkıntısı kurumdaki çocukların kaçışındaki örtük faktörlerdir.

Bu bağlamda, kurum bakımından izinsiz olarak ayrılan çocuk ve gençlerin izinsiz ayrılma nedenlerinden; kontrolsüz yaşam beklentisi, ergenlik problemleri, arkadaş ve akran yönlendirmesi, macera arayışı, kurum bakımını kabullenememe, aile ve yakınlarına duyulan özlem ve psikiyatrik sorunlar aşağıdaki alt başlıklarda ayrıntılı incelenmektedir.

2.4.4.1. Kontrolsüz yaşam beklentisi

Kontrolsüz yaşama istekleri çocukların kurumdan izinsiz ayrılmalarına neden olmaktadır. Bu isteğin temel nedenlerinden biride bireylerin ergenlik döneminde görölün kural tanımayan tavırlarıdır. Kişi kendi benliği içinde mücadele verirken çevreden gelen olumlu ve olumsuz uyarılara karşı oldukça hassas olabilmekte ve bu uyarıları kendi kurmaya çalıştığı yaşam üzerinde tehdit olarak görebilmektedir.

2.4.4.2. Ergenlik sorunları

Ergenlik sorunları çocukların kurumdan izinsiz ayrılma nedenlerinin başında gelmektedir. Ergenlik dönemlerinde, kurumlarda ebeveyn ilgisi ve yakınlığı olmamasından dolayı çocuklar bu ilgiyi dışarıda aramaktadırlar. Bunun yanında kuruma alınan çocuklarda henüz çocuk ve ergenlik yaşanmadan yetişkin davranış ve düşünceleri beklentisi de onları kurumdan kaçmaya itebilmektedir. Ergenlik dönem özelliklerinden sıkça bahsederken bu döneme ait en belirgin özellik kişinin benliğini inşa ederken yaşadığı çatışmalar ve bu çatışmalar sonucunda aldığı kararlardır. Bu dönemde yaşayacağı herhangi bir çatışma da şiddetli bir iletişimde onu kurumda kalırken baskı ve kontrol altında hissettirerek olumsuz davranışlar sergilemesine neden olabilir.

2.4.4.3. Arkadaş ve akran yönlendirmesi

Çocukların kurumdan ayrılma nedenlerinin başında arkadaş ve akran yönlendirmesi gelmektedir. Arkadaşlarının istekleri ve yönlendirmeleri neticesinde, beraber olarak kurumdan izinsiz ayrılmalar olmaktadır. Kurum bakımına alınan çocukların sosyal hayatı belirli bir ölçüde kısıtlanırken sosyalleşmek istedikleri kurum içi çerçevede suça sürüklenen çocuklarla da yaşamaktadırlar. Bu süreçte suça sürüklenen çocuğu rehabilite ederken çevresini etkileyebileceğini de göz önüne almak gerekir. Bunun yanında kurumlarda sıkça rastlanan akran zorbalıkları da kurumdan kaçmak için bir neden olarak görülebilmektedir.

2.4.4.4. Macera arayışı

Kurum ortamındaki monoton hayat şartlarından dolayı ve özellikle ergenlik dönemlerinde çocukların dışarıda macera arama meraklarından dolayı kurumlarından izinsiz ayrılmaları söz konusudur. Bunun tetikleyici diğer bir nedeni ise çocukların kurum dışı hayatı merak etmesi ve keşfetme arzusuyla kurum dışındaki hayatın ona çekici gelmesidir. Çocukluk ve ergenlik dönemi özelliklerinden olan çevreyi ve kendisini keşfetme girişimleri kısıtlanan bireyler bunu aşmak için kurumdan kaçabilmektedir.

2.4.4.5. Kurum bakımını kabullenememe

Kurum bakımında kalmak istemeyen ve kuruma geldiğinden bu yana bir türlü alışamayan çocuklar, kurum bakımını kabullenemediklerinden dolayı izinsiz kurumdan ayrılabilirler. Burada kalırken arkadaş çevresinden duydukları anlatımlar, aile özlemi travmalar, önceki hayatından getirdiği olumlu olumsuz koşullara alışkanlıkta bunların tetikleyicisi olabilir.

2.4.4.6. Aile ve yakınlarla duyulan özlem

Kurum bakımında kalan çocukların aile üyeleri ile ilişkileri irdelendiğinde çocukların çoğunluğunun ebeveynleri veya aile yakınları ile iletişimlerinin çok sınırlı olduğu hatta kimi çocukların aile yakınları ile hiç görüşemedikleri bu durumda çocukları negatif düşüncelere itmektedir. Dolayısıyla, çocuklar ailelerine duydukları özlemde ötürü kurumdan izinsiz ayrılma eyleminde bulunmaktadır ((Buran ve Çalık Var, 2019: 156). Küçük yaştan itibaren anne ve baba kavramına büyük ihtiyaç duyan çocuklar yaşları her ne kadar büyürse büyüsün hayatlarının bir kısmında bu olgunun varlığına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaçları karşılanmayan veya karışlanması mümkün olmayan çocuklar kişisel ya da çevresel etkilerle sürekli olarak bu ihtiyacın aslında yokluğunu hissederler ve kurumdan kaçmak için bir sebep olarak görebilirler.

2.4.4.7. Psikiyatrik sorunlar

Şimşek vd. (2008: 235) çalışmalarında, kurum bakımından izinsiz ayrılma sebeplerinden birisi olarak çocukların depresyon, anksiyete, hiperaktivite gibi sorunlara sahip olmalarına bağlamışlardır. Kurumdaki çocukların bu tarz davranışlar sergileme seviyelerinin oldukça yüksek olduğu ortaya konmuştur. Yüksel ve Öncü'de (2016: 63) 0-3 yaş arasındaki kurum bakımında olan çocukların daha fazla depresyon, kaygı bozukluğu, somatizasyon ve obsesif kompulsif bozukluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu davranışların başlıca sebepleri olarak kurum bakımına gelmeden önceki hayatlarına bakıldığında ihmal ve istismara uğramış çocuklar olduğu gözlemlenmiştir.

Temel ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar ve bunun yanında şiddet, taciz ve tecavüz görmüş çocuklar kurum bakımına alındığında belirli travmalara sahip olabilmektedir. Bunun rehabilite edilmesiyle olumsuz sonuçları hafifletile bilinirken, tedavi

edilmeyen durumlarda travmalar belirli psikiyatrik sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunlarda bireyi kurumdan kaçmaya itebilir.

2.4.5. Kurum Bakımından İzinsiz Ayrılma ve Yaşanan Sorunlar

Kurum bakımından izinsiz ayrılan çocuklar kurum dışındaki hayata kolay uyum sağlayamazlar. Kurum bakımından ayrılan çocuk ve gençlerin dışarda yaşadıkları sorunların başında şiddet gelmektedir. Korumasız, tek başlarına kurum dışında yaşamaya başladıklarında çevrenin olumsuz baskılarına maruz kalmakta ve kendilerini savunamamaktadırlar. Ardından ise, çocuk ve gençlerin maddi bir kazançlarının olmaması sonucunda yoksullukla da mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Yoksulluk tüm sorunların temelini oluştururken yoksulluk başka sorunlara da neden olmaktadır. Yoksullukla mücadele eden bu çocuk ve gençler kolaylıkla suca sürüklenebilmekte veya istismara uğrayabilmektedir. Kurum bakımından izinsiz ayrılan kişilerin bu yaşadıkları sorunlar aşağıda verilen üç başlık alt başlıkla detaylı bahsedilmektedir.

2.4.5.1. Yoksulluk (ekonomik sorunlar)

Kurumdan ayrılan kişiler bir işe yerleşene kadar ekonomik sıkıntılar çekmektedir. Normalde, 18 yaşını doldurmuş çocuklara eğitimlerini devam ettirebilmeleri veya meslek sahibi olana kadar devlet tarafından ekonomik destek sağlanmaktadır. Fakat 18 yaşını doldurmadan kurumdan ayrılan çocuklar ekonomik sorunlarla daha fazla karşı karşıya gelmekte ve bu durum onları yoksulluğa sürüklemektedir (Sadak ve Yıldırım, 2020: 183).

2.4.5.2. Şiddet ve istismar

Kurumdan izinsiz ayrılan gençler ekonomik sorunlar yaşadıklarından, barınma konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Dışarıda kalan çocuklarda, kötü niyetli kişilerle karşılaşmaları durumunda şiddet ve istismara uğramaları muhtemeldir. Başka bir ifadeyle, kurum bakımından izinsiz ayrılan çocuklar, özellikle kızlar, cinsel istismara maruz kalmaktadır. Bu bazen isteyerek bazen de isteksiz bir cinsel deneyim şeklinde olabilir. Bu suçun takibi mağdur çocuğun şikayetine bağlıdır (Yalçın, 2014: 50).

2.4.5.3. Suça sürüklenme

Kurumdan izinsiz ayrılan kişilerin yaşadıkları sorunlardan bir diğeri de suça sürüklenmedir. Suça sürüklenmedeki en önemli sebepler ise sosyal yoksunluklar ve olumsuz arkadaş çevresinin ağır bastığı görülmüştür (Buran ve Çalık Var, 2019: 156). Kurum bakımından izinsiz ayrılan çocukları bekleyen bir diğerk risk ve sorun da sokak çocuğı olmasıdır ve suça sürüklenmedir. Çocuğı sokağı iten sebepler çok farklıdır. İşsizlik, iç göç, eğitim eksikliğı ve eğitimde fırsat eşitsizliğı, sosyal güvenlik problemleri, gecekondular ve düzensiz yerleşimler, ailelerin dağılması, aile içi şiddet, ihmal ve istismar, okul, arkadaş ve çalışma ortamındaki olumsuz etkiler, Türkiye'de gelir dağılımındaki adaletsizlik en yaygın ve geçerli unsurlardır (Yalçın, 2014: 50).

3. KURUM BAKIMINDA KALAN KIZ ÇOCUKLARININ KURUMDAN İZİNSİZ AYRILMA VE DIŞARIDAKİ YAŞAM DENEYİMLERİNİN GEÇMİŞE DÖNÜK ARAŞTIRILMASI: ANKARA ÖRNEĞİ

Çalışmanın ikinci bölümünde kurum bakımında iken kurumdan izinsiz ayrılan ve 18 yaşını kurum dışında tamamlayan kız çocuklarının dışardaki deneyimleri üzerine bir uygulama çalışması yapılmıştır. Yapılan bu uygulamada kullanılan yöntemden bahsedildikten sonra, elde edilen bulgular verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji ile gerçekleştirilmiştir.

3.1.1. Örneklem

Çalışmanın örneklemini, Ankara İli Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Kız Yetiştirme Yurtlarında kalmakta iken herhangi bir sebeple en az bir kere kurumdan kaçmış ve tekrar kuruma dönmeyi tercih etmeyerek 18 yaşını dolduran 10 kişiden oluşmaktadır.

3.1.2. Verileri toplama aracı ve süreci

Sunulan bu tez çalışmasında veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır ve bu form Ek 1’de verilmektedir. Karşılaştırmalı sonuçlar elde etmek gayesiyle tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırma soruları ve alan yazındaki bilgiler doğrultusunda kurumdan izinsiz ayrılan kız çocukları için geliştirilmiştir.

Hazırlanan bu görüşme formunun güvenilirliğinin sağlanması amacıyla, bu konuda uzman olan kişilerin fikirleri alınmıştır. Alınan uzman fikirleri ve ön uygulama sonucunda görüşme formuna son hali verilmiştir ve ana görüşmeye başlanılmıştır.

Araştırmanın verileri, katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebildikleri sessiz ortamlarda yapılmıştır ve görüşmeler katılımcıların randevu verdikleri zaman diliminde gerçekleşmiştir. Görüşme soruları her katılımcıya aynı kelimelerle ve aynı anlamlarla yönlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, yapılan görüşmelerde ses kaydı ve gerek görüldüğü yerlerde not tutma tekniği birlikte kullanılmıştır. Daha sonra

görüşmeler, analizde kolaylık olması sebebiyle çözümlenmiş ve yazıya dökülmüştür. Görüşmeler çözümlenme sonucunda, görüşmeciler ile ortalama 10 sayfaya yakın görüşüldüğü görülmektedir ve toplamda yaklaşık 10 sayfa veri elde edilmiştir. İlk olarak, verilerin yazıya dökülmesi sağlanmıştır. Daha sonra ise veriler belirlenen temalara göre değerlendirilmekte ve yorumlar doğrudan alıntılarla yapılmaktadır.

3.1.3. Verilerin analizi

Verilerin analizinde içerik analiz metodu kullanılmıştır. İçerik analizinin amacı, toplanan verileri açıklayarak temalar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır. İçerik analizinde temel süreç, benzer verileri belirli kavram ve temalar çerçevesinde toplamak ve okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlamaktır (Selçuk vd. 2014: 431). Yapılan içerik ve betimsel analizler neticesinde belirlenen tema ve alt temalar aşağıdaki Tablo 9’da verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla katılımcılardan elde edilen

bilgiler analiz edilmiştir. Öncelikle katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin bulgular verilecek ve bu aşamada katılımcılara kodlar verilecektir. Bu kodlar, analiz sonuçları raporlanırken ilgili katılımcıyı temsil etmek için kullanılacaktır.

3.2.1. Katılımcıların kişisel bilgileri

Çalışmaya gönüllü olarak katılan kişilere ait demografik bilgiler ve katılımcı kodları Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Demografik özellikler	Katılımcı kodu	<i>F</i>
Doğum yılı		
2002	G4, G10	2
2003	G3, G6, G9	3
2004	G1, G2, G5, G7, G8	5
Medeni durum		
Bekar	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G10	8
Evli	G7, G9	2
Öğrenim durumu		
Okur yazar	G7, G10	2
Lise terk	G2, G3, G5, G6, G9	5
Lise	G1, G4, G8	3

Tablo 3.1.

İş		
Yok	G1, G3, G6, G7, G8, G9, G10	7
Garson	G5	1
Atama bekliyor	G2, G4	2
Birlikte yaşanılan kişi		
Anne	G1, G2, G4	3
Hala	G8	1
Tanıdık	G5	1
Eş	G7, G9	2
Sevgili	G10	1
Belli değil	G3, G6	2

Tablo 3.1’deki bilgiler incelendiğinde katılımcıların 5’inin 2004 doğumlu olduğu görülürken, 3’ünün 2003 ve 2’sinin 2002 doğumlu olduğu görülmektedir. 2 katılımcı

evli iken, 8 katılımcı bekardır. 5 katılımcının lise terk olduğu görülürken, 3 katılımcı lise mezunu, 2 katılımcı ise okur-yazardır. Katılımcıların 7'sinin bir işi yoktur, 1 katılımcı garson olarak çalışırken 2 katılımcı atama beklemektedir. 3 katılımcı annesi ile birlikte yaşarken, 2 katılımcı eşleriyle yaşamaktadır. 2 katılımcının ise yaşadığı yer belli değildir. Diğer katılımcılar ise hala, tanıdık ve sevgililerinde kalmaktadır.

3.2.2. Kurumdan kalma süresi

Araştırmaya katılan kişilere “Kaç yıl kurum bakımında kaldın?” sorusu yönetilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Kurumdan kalma süresine yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	<i>F</i>
1 yıl	G7, G10	2
2 yıl	G3	1
3 yıl	G1	1
5 yıldan fazla	G2, G4, G5, G8, G9	5

Tablo 3.2'teki bilgiler incelendiğinde katılımcıların 5'inin 5 yıldan uzun süre boyunca kurumda kaldıkları görülmektedir. 1 katılımcı 3 yıl boyunca kurumda kaldığını belirtirken 1 katılımcı 2 yıl, 2 katılımcı ise 1 yıl boyunca kurumda kaldıklarını belirtmiştir.

3.2.3. Kurumdan kaçma sıklığı

Araştırmaya katılan kişilere “Kaç kere kurumdan kaçtın seni rahatsız eden neydi?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Kurumdan kaçma sıklığına yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	<i>F</i>
1 kez	G5, G6, G10	3
2 kez	G3, G4, G7	3
Yaklaşık 5 kez	G1, G9	2
Sayısız defa	G2, G8	2

Tablo 3.3’teki bilgiler incelendiğinde 3 katılımcının kurumundan bir kez kaçtığı, 3 katılımcının 2 kez kaçtığı, 2 katılımcının ise yaklaşık 5 kez kaçtığı görülmektedir. Bunların yanı sıra 2 katılımcı sayısız defa kaçtıklarını belirtmiştir.

Katılımcılar kurumdan kaçarken kendilerini rahatsız eden şeye yönelik yorum yapmamıştır. Yalnızca G8 kodlu katılımcı devletin kendilerine iyi baktığını düşünmediği için kaçtığını belirtmiştir.

3.2.4. Geri dönmeme sebebi

Araştırmaya katılan kişilere “Son kaçışında geri dönmeme sebebin neydi?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.4’te gösterilmiştir. Tablo 3.4. Geri dönmeme sebebine yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	<i>F</i>
Özgür olmamak	G2, G4, G5, G8, G10	5
Kurum bakımını sevmemek	G3, G4, G8	3
Evlenmek	G7, G9	2

Tablo 3.4’teki bilgiler incelendiğinde katılımcıların kuruma geri dönmeme sebeplerini 3 farklı temada açıkladıkları görülmüştür. Bu temalar, “özgür olmamak” ($f=5$), “kurum bakımını sevmemek” ($f=3$), “evlenmek” ($f=2$) şeklindedir.

Kuruma dönmeme sebeplerinden en çok belirtilen “özgür olmamak” temasına ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Kurum bakımını sevmiyorum bizi özgür bırakmıyorlar okula bile kendileri götürüyorlar.”

“Kurum beni rahatsız ediyordu doğduğumdan bu yana özgürlüğüm yoktu ailem yoktu izinli çıkan gezen çocuklar varken ben hep kurumdaydım acı çekiyordum. Kaçtım.”

“Kurum bakımını sevmiyordum kurallara uymak istemiyordum. Dışarıda hayat akarken bir evin içinde kapalı kalmak bana göre değil.”

Genel olarak bakıldığında ise verilen cevapların kurumlardaki kuralcı yapıdan dolayı kişinin kendini özgür hissedememesi ve kaçması çevresinde toplandığı görülmektedir.

3.2.5. Pişman olma durumu

Araştırmaya katılan kişilere “Pişman oldun mu?” sorusu yönetilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.5’te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Pişman olma durumuna yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	F
Hayır	G1, G3, G4, G5, G10	5
Evet	G2, G6, G7, G8, G9	5

Tablo 3.5’teki bilgiler incelendiğinde katılımcıların yarısı kurumdan kaçtığından dolayı pişman olduğunu belirtirken yarısı pişman olmadığını belirtmiştir.

Kurumdan kaçtığı için pişman olan kişilerin pişman olma sebeplerine ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Evet pişman oldum üvey babam çok hakaret etti. Çok yoksulluk çektim para vermediler annem önceleri gizli gizli yardım etti ama sonra o da benimle ilişkisini kesti.”

“Sadece tek sebepten pişman oldum kurum bakımında bebeğimle birlikte kalıyordum kaçtığımda bebeğim kurumda kaldı sonrasında koruyucu aileye verilmiş buna üzüliyorum.”

“Evet pişman oldum eşimin ailesi çok muhafazakar bana başörtü taktılar dışarı çıkmama izin vermiyorlar kurum bakımında daha özgürdüm.”

Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların kurumdan kaçtıklarından dolayı pişman olmalarının kurum dışındaki hayatlarında yaşadıkları sıkıntılardan dolayı olduğu görülmektedir.

3.2.6. Anne-Baba ile görüşme durumu

Araştırmaya katılan kişilere “Annen ve baban sağ ve birlikte mi düzenli görüşüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.6’da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Anne-baba ile görüşme durumuna yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	F
Anne-baba ayrı, anne ile görüşülüyor	G1, G2, G6	3
Anne-baba sağ ancak görüşülüyor	G3, G7, G8, G9	4
Yalnızca anne sağ, anne ile görüşülüyor	G4, G10	2
Bilinmiyor	G5	1

Tablo 3.6’daki bilgiler incelendiğinde katılımcıların anne-babalarıyla ilgili 4 farklı tema oluştuğu görülmüştür. Bu temalar, “anne-baba ayrı, anne ile görüşülüyor” ($f=3$), “anne-baba sağ ancak görüşülüyor” ($f=4$), “yalnızca anne sağ, anne ile görüşülüyor” ($f=2$) ve “bilinmiyor” ($f=1$) şeklindedir.

En çok ifade edilen “anne-baba sağ ancak görüşülüyor” temasına ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Annem ve babam sağ fakat görüşmüyoruz benden utanıyorlar.”

“Annem babam birçok yakınım cezaevinde hırsızlık suçundan anneannem de cinayet işlemiş.”

“Annem ve babam ayrı annem Gaziantep ilinde başka bir erkekle nikahsız yaşıyor babam ise tekrar evlendi. Annem ile görüşmüyoruz babam ise kurumdan kaçtığım ve gizlice evlendiğim için beni affetmedi.”

Genel olarak bakıldığında ise katılımcıların babalarıyla görüşmediği, anneleriyle görüşebildiği ancak sıklıkla anne-babalarıyla sıkıntılı bir ilişkileri olduğu görülmektedir.

3.2.7. Düzenli ziyaret edilme durumu

Araştırmaya katılan kişilere “Seni kurumda düzenli ziyaret eden bir yakının var mı?” sorusu yönetilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.7’de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. Kurumda düzenli olarak ziyaret edilme durumuna yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	f
Anne tarafından	G1, G2, G4, G6, G7	5
Anne ve baba tarafından	G3	1
Ziyaret edilmiyor	G5, G8, G10	3
Babaanne ve dede tarafından	G9	1

Tablo 3.7’deki bilgiler incelendiğinde 5 katılımcının annesi tarafından ziyaret ettiği görülürken, 1 katılımcının annesi ve babası tarafından ziyaret edildiği, 1 katılımcının ise babaanne ve dedesi tarafından ziyaret edilmiştir. 3 katılımcı ise kendilerini ziyaret eden kimsenin olmadığını belirtmiştir.

3.2.8. Kurumdan kaçıldığında yapılanlar

Araştırmaya katılan kişilere “Kurumdan kaçtığında nereye gidiyordun, neler deneyimledin paylaşmak istediğin bir anı var mı?” sorusu yönetilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.8’de gösterilmiştir.

Tablo 3.8. Kurumdan kaçıldığında yapılanlara yönelik yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	<i>f</i>
Erkek arkadaşının yanına gitmek	G1, G6, G10	3
Arkadaşlarının yanına gitmek	G2, G3, G4, G7, G8, G9	6
Akrabaların yanına gitmek	G8	1

Tablo 3.8’deki bilgiler incelendiğinde katılımcıların kurumdan kaçtığına yaptıklarını 3 farklı temada açıkladıkları görülmüştür. Bu temalar, “erkek arkadaşının yanına gitmek” ($f=3$), “arkadaşlarının yanına gitmek” ($f=6$) ve “akrabaların yanına gitmek” ($f=1$) şeklindedir.

Kurumdan kaçtıktan sonra en çok ifade edilen “arkadaşlarının yanına gitmek” temasına ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Kurumdan kaçtığımda yenidoğana gidiyordum o mahalle hep tanıdıklarımla doluydu arkadaşların evinde kalıyordum. Evet kaçmalarımdan birinde yenidoğana gitmişim arkadaşlarla toplu şekilde madde kullandık hiçbir sebep yokken arkadaşımın biri beni feci şekilde dövmüştü. Polisler geldiğinde kanlar içinde beni önce hastaneye sonra da kuruma götürdüler. Çok utanmışım.”

“Kurumdan kaçtığımda arkadaşımın yanına gitmişim. O da bana bak bu adamla evlen durumu iyi kuruma dönme dedi bende tamam dedim gayriresmi şekilde (imam nikahı) evlendik sonra hamile kaldım hamile iken şiddet gördüm. 18 yaşıma girdim kaçıp kurtulamadım.”

“Kurumdan kaçtığımda arkadaşlarımla gece kulübüne gidiyorduk eğlenip içiyorduk nerde sarhoş olursam oralarda kalıyordum. Bir keresinde polis alıp babama götürmüştü babam da dövmüştü beni kötü bir anıydı.”

Genel olarak bakıldığında kurumdan kaçıp arkadaşlarının yanına giden katılımcıların alkol ve madde kullanımının olduğu, olumsuz deneyimler yaşadıkları görülmektedir.

3.2.9. Kaçma eylemi esnasında yaşananlar

Araştırmaya katılan kişilere “Kaçma eylemin sırasında herhangi bir şiddet ya da istismara uğradın mı?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9. Kaçma eylemi sırasında şiddet veya istismara uğrama durumuna yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	<i>f</i>
Hayır	G2, G4, G5, G7, G9	5
Kendi isteği ile cinsel birliktelik	G3	1
Fiziksel şiddet	G8, G10	2
Cinsel istismar	G1, G6	2

Tablo 3.9’daki bilgiler incelendiğinde katılımcıların kurumdan kaçtıklarında fiziksel şiddet veya cinsel istismara uğrama durumları görülmektedir. Buna göre 5 kişi kurumdan kaçtığında şiddet veya istismara uğramadığını belirtirken, 1 kişi kendi isteği ile cinsel birliktelik yaşadığını belirtmiştir. Öte yandan 2 kişi fiziksel şiddete maruz kaldığını, 2 kişi ise cinsel istismara maruz kaldığını belirtmiştir.

Fiziksel şiddet veya cinsel istismara uğrayan kişilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Evet kurumdan kaçtığımda kendimden yaşça büyük erkeklerle cinsel birliktelik yaşadığım oldu.”

“Evinde kaldığım şahsın istismarına uğradım ama 18 yaşına bir ayım kalmıştı. Tekrar ailemin yanına dönemedim kuruma da gelmek istemedim şikayetçi olmadım.”

“Kuzenlerim beni dövmüştü.”

“Sevgilim ara sıra şiddet uyguluyordu.”

Genel olarak bakıldığında katılımcıların %40’ının kurumdan kaçtığında şiddet veya istismara uğradığı görülmektedir.

3.2.10. Tekrar kaçma ihtimali

Araştırmaya katılan kişilere “Şu anda kuruma yeniden dönme imkanı olsaydı yine kaçarmıydın?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 3.10. Tekrar kaçma durumuna yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	F
Evet	G1, G2, G3, G4, G5, G8, G9, G10	8
Hayır	G6, G7	2

Tablo 3.10’daki bilgiler incelendiğinde 8 kişinin kuruma yeniden dönme imkanı olsa tekrar kaçacakları görülürken, 2 kişi kaçmayacağını belirtmiştir. Tekrar kaçacağını belirten kişilere dair bazı ifadeler şu şekildedir:

“Evet kaçardım kurum bakımını sevmiyorum kuralları okula gitmeyi bakıcı annelerle konuşmayı sevmiyorum. Sıkılıyorum.”

“Evet kaçardım. Çocuğuma rağmen.”

“Kaçardım anlık yaşamayı seviyorum.”

Kaçmayacağını belirten kişilerin ifadeleri ise şu şekildedir:

“Kaçmazdım. Ailemle iyi geçinmeye çalışıp onların beni almasını sağladım.”

“Hayır kaçmazdım reşit olup aileme dönmek isterdim.”

Genel olarak bakıldığında katılımcılardan büyük bir kısmının kuruma yeniden dönme imkanı olsa tekrar kaçacakları görülmektedir. Öte yandan kaçmayacağını belirten kişilerin kaçmama sebebinin kurumda kalma isteği değil aileleri ile birlikte yaşama isteği olduğu görülmektedir.

3.2.11. Kaçtıktan sonra yaşanan sağlık sorunları

Araştırmaya katılan kişilere “Kaçtığında başına gelenler herhangi bir sağlık sorununa neden oldu mu?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.11’de gösterilmiştir.

Tablo 3.11. Kaçtıktan sonra yaşanan sağlık sorunlarına yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	F
Evet	G1, G7	2
Hayır	G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	8

Tablo 3.11’deki bilgiler incelendiğinde 8 kişinin kurumdan kaçtıktan sonra herhangi bir sağlık sorunu yaşamadığı görülürken, 2 kişi sağlık sorunları yaşadığını belirtmiştir. Sağlık sorunu yaşadığını belirten kişilere dair ifadeler şu şekildedir:

“İntihar girişimim sonrası vücudumda ağır hasarlar kaldı.”

“Evet şiddet gördüm kemiklerim kırıldı sayısız sağlık sorunum var.”

Genel olarak bakıldığında katılımcılardan büyük bir kısmının sağlık sorunu yaşamadığı görülmektedir.

3.2.12. Psikiyatrik durum takibi

Araştırmaya katılan kişilere “Kurumdan kaçtığın dönemde psikiyatrik takip görüyor muydun ilaçlarına devam etme imkanın oldu mu?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3.12. Psikiyatrik durumun takibine yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	f
Evet, kaçtıktan sonra ilaç kullanmadım	G1, G3, G4, G5, G6, G9, G10	7
Evet, kaçtıktan sonra ilaç kullanamadım	G2, G7	2
Evet, reşit olduktan sonra tekrar ilaç kullanmaya başladım	G8	1

Tablo 3.12'deki bilgiler incelendiğinde katılımcıların tamamının kurumda iken psikiyatrik takip gördüğü ve ilaç kullandığı görülmüştür. 7 katılımcının kaçtıktan sonra ilaç kullanmayı bıraktığı görülürken, 2 katılımcı ilaçları kaçtıkları için kullanamadıklarını belirtmiş, 1 katılımcı ise reşit olduktan sonra tekrar ilaç kullanmaya başladığını belirtmiştir.

Kaçtıktan sonra ilaç kullanmayı bırakan kişilere ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Evet tedavi görüyordum ilaç kullanmayı istemiyordum bu sebeple tekrar doktora gitmedim.”

“Evet görüyordum bipolar bozukluk tanısı vardı şimdi doktora gitmedim tekrar.”

“Evet görüyordum ilaçları bıraktım alkol alıyorum.”

3.2.13. Para temini

Araştırmaya katılan kişilere “Paraya ihtiyacın olduğunda nasıl temin ediyordun?” sorusu yönelmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 3.13. Para teminine yönelik yapılan yorumlar

Temalar	Katılımcı kodu	F
Ailesinden	G1, G2, G3, G4	4
Arkadaşlardan	G2, G4, G5, G9	4
Elindekileri satarak	G2, G5, G9	3
Çalışarak	G5	1
Eşinden veya sevgilisinden	G7, G10, G6	3
Çaldığı şeyleri satarak	G8	1

Tablo 3.13'teki bilgiler incelendiğinde katılımcıların para teminine yönelik görüşlerinin 6 farklı temada açıkladıkları görülmüştür. Bu temalar, “ailesinden” (f=4), “arkadaşlardan” (f=4), “elindekileri satarak” (f=3), “çalışarak” (f=1), “eşinden veya sevgilisinden” (f=3) ve “çaldığı şeyleri satarak” (f=1) şeklindedir.

Para temini ile ilgili en çok ifade edilen aile ve arkadaşlardan para temini temalarına ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Arkadaşlardan ve annemden bir de telefonumu satmıştım.”

“Annemden ve arkadaşlarımdan borç alıyordum. Ödeyemezsem onlara kıyafetlerimi veriyordum.”

“Arkadaşlarımdan borç alıyordum telefonumu satıyordum.”

Genel olarak bakıldığında katılımcıların bir şekilde etraflarındaki insanlardan borç olarak veya ellerindeki değerleri şeylere satarak para temin ettiği görülmektedir.

3.2.14. Katılımcıların kişisel bilgileri

Araştırmada görüşme yapılan katılımcıların kişisel bilgilerine bakıldığında eğitim durumlarının çoğunluk olarak lise terk ve ortaöğretim olduğu gözlemlenmiştir. Kurum bakımında kalan kız çocukları hayatlarını planlama ve geleceklerini inşa etme konusunda bazı eksiklikler yaşandığı gözlemlenmiştir. Buna neden olan kişisel etkiler olduğu gibi çevresel faktörlerde dikkat çekmektedir. Araştırmanın genel hatlarını belirleyen ekolojik kurama göre; kurum bakımında görevli kişiler, akran ve arkadaş çevresi, görüşülen aile bireyleri de kurum bakımında olan kız çocukların kimlik oluşumunda önemli bir faktördür. Kurumdan kaçma nedenleri arasında da yer alan macera arayışı ve arkadaşlara özenme gibi durumları ilköğretim okul çağını kapsayan dönem olan ve 5-11 yaş arası olan 4.gelişim evresine latent dönemi adı verilmiştir. Sosyal ilişkilerin geliştiği, öğrenme süreçlerine üretme süreçlerinin eklendiği dönemdir. Bu dönemde çocuklar, rol model belirlemeye eğilimlidir, çevresel koşullardan çok çabuk etkilenir ve kimlik oluşumunda kendilerine en çok akranlardan oluşan bazı rol model belirlerler (Kapıcıoğlu, 2022). Bu döneme denk gelen süreçte kurum bakımında olan çocukların çevrelerinde şahit oldukları kurumdan kaçma, kurum bakımından kaçmaya yönelik davranışlara şahit olma, kurum bakımına yönelik olumsuz söylemlerde kurum bakımından kaçmaya neden olabilmektedir.

Erikson gelişim dönemlerinde 12-19 yaş arasını kimlik oluşum evresi olarak tanımlanmaktadır (Kapıcıoğlu, 2022). Adolesan olarak adlandırılan bu dönemde birey kimliklerini oluşturmaya başlar o zaman kadar öğrendikleri, inandıkları ve alışkanlık haline getirilmiş davranışlarını reddedebilir, düzene karşı uyumsuzluk sergileyebilir ve ergenlikle birlikte gelişen Freud'un da dikkat çektiği cinsellik iç

güdülerini açıkça kullanmak isteyebilirler. Bu dönemde bireylerin kimlik oluşumunu bir ekosistem olarak ele alınabilir, çevrenin de dışında sosyal medya, izlenen film ve diziler, okunan kitaplarda bireyin kimlik oluşumunu ve fikir dünyasını etkileyebilmektedir.

Kimlik inşa sürecinde okurum bakımında olan bireyler kurum bakımının onları kısıtladığını düşünmektedir. Kimlik oluşumunda özgürlük olumlu bir olguyken bunu araştırmada kurum bakımında kaçma nedenleri sorulduğunda ‘özgürlüğün kısıtlanması’ ve ‘kurum bakımının sevmeme’ olarak değerlendirmişlerdir.

3.2.15. Aile ve çevre etkisini değerlendirme

Bu başlık altında kurum bakımından 18 yaşını doldurmadan kaçmış bireylerin anne-baba ile görüşme durumu, ziyaret sıklığı başlıkları değerlendirilecektir.

Kurum bakımında olan çocukların verdiği cevaplar doğrultusunda aile ile görüşme sıklıklarının az olduğu en çok anne ile temas haline oldukları bazı kişilerin anne-baba ile hiç görüşmediği saptanmıştır. Aile olgusu bireylerin kimlik gelişimi için önemli bir faktördür. Erikson’un ilk yetişkinlik döneminde yakınlık ve yalıtılmışlık duygusu öne çıkmaktadır. Yakınlık sevgi bağıını içerirken bu noktada cinsellik biraz geri planda kalır, sevgi sadece karşı cinse duyulan sevgiden ziyade çevreyle olan iletişimde arkadaş, aile ve karşı cinse duyulan sevgi olarak ele alınmaktadır. Yalıtılmışlık ise bu insanlarda ayrı kalma, dışlanma, kabullenilmeme gibi duyguların sonucu olarak ortaya çıkar bu aşama da kurum bakımında kalan çocuklar genellikle yalıtılmışlık ile karşılaşmakta ve bu duyguyu aşmak için kaçma girişiminde bulunabilmektedirler (Akova, 2022).

Sistem kuramı bireyin içinde bulunduğu sistemlerin diğer sistemleri açıklamakta oldukça etkilidir. Aile sistemi içinde yaşanan sorunların daha sonra arkadaş, duygusal ilişki, iş ve okul sistemlerinde sorun oluşmasına neden olmaktadır. Kurum bakımından kaçmış bireylerle yapılan görüşmelerde bireylerin kurum sonrası yaşam deneyimlerine bakıldığında hayatlarını planlamadıkları ve kimlik gelişimini sağlıklı bir şekilde sürdürmedikleri için şiddete, istismara maruz kaldıkları öğrenilmiştir. Şiddete aileleri tarafından, sevgilileri, eşleri tarafından maruz kalırken bu durumun yıkıcı etkilerinden bahsetmişlerdir.

“Evinde kaldığım şahsın istismarına uğradım ama 18 yaşıma bir ayım kalmıştı. Tekrar ailemin yanına dönemedim kuruma da gelmek istemedim şikayetçi olmadım.”

Görüşme yapılan birey çevresi tarafından yaşadığı ihmal ve istismarı anlatırken bunların yıkıcı etkilerinin hem fiziksel hem de duygusal olduğundan bahsetmiştir. Şiddet ve istismar yalnızca fiziksel bir hasara neden olmaz, kişinin kendisine olan saygısı, güveni, çevreyle olan güven bağı ve duygusal etkilerinde büyük bir yıkıma neden olur. Henüz yetişkin olamamış bireyler haklarının farkında olmadan bu yıkıma maruz kalmaktadır. Aile kavramının yoksunluğunu çeken bireyleri çevrenin olumsuz şartlarından korumak ve onlara daha iyi olanak sağlayan kurum bakımında yaşanan olumsuzluklar bireyi kaçmaya sürüklerken bu gibi istismar ve baskının da önünü açabilmektedir.

“Kuzenlerim beni dövmüştü.”

Burada bireyin yakın çevresi tarafından şiddete maruz kaldığı ve bunun da yıkıcı olduğundan bahsedilmiştir. Erikson’un ergenlik döneminde vurgu yaptığı ve bebeklikten itibaren oluşan güven duygusunun eksikliği halihazırda var iken ergenlik döneminde yaşanan bunun gibi olumsuz durumlarla pekiştirilmektedir. Bu olumsuzluklar yetişkinlik dönemlerinde yaşanacak ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır.

Kurum dışındaki hayatın kötü olduğunu ve tekrar kaçıp kaçmayacakları sorulduğunda bireyler aynı ölçüde hayır-evet cevaplarını verirken; hayır cevabını veren kişiler kurum dışındaki hayatın olumsuzluklarında karşılaştıkları olumsuzluklardan bahsetmişlerdir.

Kurum bakımında kalan bireylerin toplum tarafından ötekileştirilme ve mağdur durumda görme olasılığı çok yüksektir. Ailesi ve çevresi tarafından terk edilmiş, ailesinin olmayışı ya da herhangi bir sebeple kurum bakımında kalan çocukların dezavantajlı gruplardan olduğu saptanmıştır. Kurum bakımında kalan çocuklar dezavantajlı durumdayken kurumdan izinsiz ayrılan kız çocuklarının toplum tarafında istismar ve baskıya maruz kalması daha olasıdır. Toplum tarafından belirlenen cinsiyet kalıpları içinde kadınların iş hayatı ve sosyal çevrede yaşamı sınırlarla çizilmiştir. Bu çerçeveler içinde varlığını sürdürmeye çalışan kız

çocuklarının ailesi ve çevresi tarafından ihmal edilmesi olumsuzluklara neden olmuştur.

3.2.16. Kurumda kalma sürelerinin değerlendirilmesi

Çocuklar doğduğu andan itibaren çevreye temas halinde kişilik gelişimi sürdürmektedir. Burada önemli olan faktör küçük yaşlardan itibaren bakım veren kişiyle kurulan iletişim ve bağdır. Küçük yaşta kuruma gelen ve bakım vereniyle duygusal bağ kurmayan bireylerin temelde güvensizlik, bağlanma gibi problemleri oluşurken bu ilerde kurum bakımına karşı duyulan güvensizlik ve kurum bakımına, bakım verenlere karşı duyulan güvensizlik olarak karımıza çıkmaktadır. Erikson güven-güvensizlik duygularının bebeklik döneminde oluştuğuna dikkat çekerken bu dönem özellikleri olarak anneye ya da bakım verene duyulan güvenin bireyin gelecekteki güven kavramına büyük ölçüde etkileyeceğini vurgular (Akova, 2022).

Güven duygusu yetersiz kaldığında bireyler kurum bakımında kalmak için kendilerine sebep bulamazken ergenlik döneminin getirdiği bazı dürtüler ile kurum bakımını terk edebilmektedirler.

Görüşmelerde kurumda 5 yıl ve daha fazla kalan kişilerin kurum bakımından kaçma oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Kuruma karşı güvenin uzun zaman geçirmelerine rağmen sağlanamadığı dikkat çekmiştir. Bireyler küçük yaştan itibaren kurum bakımından kaçma eğiliminde olup bunu akranlarından öğrenme yoluyla da yapabilmektedirler. Kurum bakımında uzun süre kalan 18 yaşını doldurmamış kız çocuklarının kaldıkları süreyle doğru orantılı olarak baskı ve stres seviyesinin fazla olduğunu dile getirirken kurum bakımından kaçmanın onlara özgürlük sağlayacağını dile getirmişlerdir.

Henüz yetişkin olmamış bireylerde ergenlik dönemlerinde bağlanma yapısını Horowitz şöyle açıklamaktadır;

Çocukluktan itibaren bakım veren tarafından sağlıklı iletişim kuramamış kişiler genellikle özgüvensiz ve çevreye karşı içe dönük bir ruh halinde büyürler. Bu durum yetişkinlikte de devam eder, kişiler çevrelerine karşı güven duymazken kendileriyle de barışık olmazlar. Reddedilmek, incinmek korkusuyla iletişimden kaçınır ya da yanlış iletişimle kendilerini ifade ederler. Görüşme yapılan kişilerde de yanlış ve eksik iletişim olduğu, bireylerin güvensizliklerini paylaşmak bu duruma çözüm bulmak yerine ortamdan kaçarak, iletişimden kaçarak kendilerini korudukları gözlemlenmiştir (Remcdbrb, 2022).

3.2.17. Maddi ihtiyaçların karşılanması

Kurum dışında karşılaşılan en büyük sorunlar ele alındığında maddi durumun bireyin kurum sonrası hayatının da belirleyici unsur olduğu görülmüştür. Maddi gelir sağlamak için genellikle çevreden destek alan bireyler çoğunlukta iken çalışan sadece bir kişi vardır. Bunun sebebi olarak yine bireyin çevreye bağımlı yaşaması, kurumdan kaçtığı için hayatını planlamamış olması, eğitimini tamamlamamış olması gelmektedir.

Bireyler bazıları maddi bağımsızlığını sağlayamadığı için evlenme, suça sürüklenme gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar bireyin psikolojisi üzerinde olumsuz etki bırakmakta olup kişi çevresine bağımlı hale gelebilmektedir.

“Annemden ve arkadaşlarımdan borç alıyordum.  deyemezsem onlara kıyafetlerimi veriyordum.”

Görüşme yapılan kişilerin verdiği cevaplarda da kendi ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak yerine çevrelerinden destek aldıklarını belirtmişlerdir. Bireyin ihtiyaçlarını karşılayamaması, eğitimini tamamlayamaması ve daha birçok haklarına erişememesi diğer birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Maddi olanakların kısıtlı olması ile birey kendisi yeterli hissedememekte, suça eğilimi artmakta ve psikolojik olarak olumsuzluklarla karşılaşmaktadır. Çevreyle kendisini kıyaslama, intihar girişimi, kurum bakımına geri dönmek isteme, hırsızlık, toplum tarafından baskıya uğrarken bu aşamada yetişkinliğe ilk adımlarını sağlıksız atmaktadır.

3.2.18. Ergenlik Dönemi İçerisinde Bireylerin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında bireylerin ergenlik dönemi özellikleriyle birlikte kurumdan kaçma nedenleri, süreçleri ve kurum bakımına geri döneme nedenleri değerlendirilecektir. Ergenlik dönemi hayata henüz yeni başlayan ve çevresiyle duygusal ilişkiler kurmaya başlayan bireyler için sancılı bir o kadar da keşiflerle dolu bir süreçtir. Bu s renin sağlıklı yapılandırılması bireyin sonraki gelişim aşmalarını da sağlam zemine inşa etmesi demektir. Ergenlik dönem özellikleri yalnızca bireysel bir süreç olmadığı gibi bireyin çevresini algılayışı, çevrenin ona verdiği yanıtlar ve karşılıklı iletişimle birlikte doğan, büyüyen bir süreçtir. Birey bu süreçte yeni duygular keşfeder. Aşk, güven, sevgi, saygı, cinsel haz bu duygu ve dürtülerin bazılarıdır. Birey keşfettiği bu duygularla birlikte yaşamını inşa etmeye başlar.

Kurum bakımından ayrılan kız çocuklarıyla yapılan görüşme de bu sürecin büyük ölçüde sağlıklı yapılandırıldığı gözlemlenmiştir. Bireyler kısıtlı bir çevre içinde sınırlarla çevrili bir halde kişilik gelişimlerin toplumla bütünleşmeden uzak olduğunu dikkat çekmiştir. Yapılan bir araştırmada Yetiştirme yurdunda kalan çocukların toplumsal bütünleşmeleri incelenmiş ve büyük oranda arkadaşlarıyla duygusal ilişki kurdukları bunun dışında kurum da bakım veren kişilerle sık iletişim kurmadıkları ama onları sevdiklerini dile getirmişlerdir (Yıldız, 2022).

“Kurum beni rahatsız ediyordu doğduğumdan bu yana özgürlüğüm yoktu ailem yoktu izinli çıkan gezen çocuklar varken ben hep kurumdaydım acı çekiyordum. Kaçtım.”

“Kurum bakımını sevmiyordum kurallara uymak istemiyordum. Dışarıda hayat akarken bir evin içinde kapalı kalmak bana göre değil.”

Yapılan görüşmelerde kişiler büyük oranda çevreyle temasın azlığından ve özgürlüğün kısıtlanması unsuru nedeniyle kurum bakımından kaçtıklarını söylemişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, korunmaya ihtiyacı olan çocukların devlet kurumlarında kalırken, 18 yaşını doldurmadan izinsiz ayrılan kız çocuklarının dışarıda karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak, kurumlarda kalan çocuklar ile ilgili teorik çerçeve sunulduktan sonra, 18 yaşını doldurmadan kurumdan ayrılan fakat 18 yaşını kurum dışında dolduran genç kızlar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre, çalışmaya kurumdan ayrılan 10 kız çocuğu destek vermiştir. Katılımcılar ile ilgili demografik sonuçlar şu şekildedir: Kurumdan izinsiz ayrılan kızlardan 5 tanesi 2004 doğumlu iken, 3 tanesi 2003 ve 2 tanesi 2002 doğumludur. Kurumdan izinsiz ayrılan bahse konu kızların 8 tanesi bekar iken, 2 tanesi evlidir. Kurum bakımından izinsiz ayrılan kızların yarısı lise terktir. İş durumları bakımından katılımcılardan 7 tanesi işsiz iken, 1 tanesi garsonluk yapmakta ve 2 tanesi atama beklemektedir. Katılımcıların yarısı 5 yıldan fazladır kurum bakımında kalmışken, kalan yarısının kalma süreleri 1, 2 ve 3 yıl şeklinde değişiklik göstermektedir. Kurumdan kaçma sıklıkları ise, 2 kişinin kurumdan kaçması sayısız olması dikkat çekmektedir, 2 tanesi de yaklaşık 5 defa kurumdan izinsiz ayrılmıştır. Kurumdan izinsiz ayrılan gençlerin kuruma tekrar dönmeme sebeplerinin başında kurumda özgür olmama ve kurumun bakımını sevmeme gelmektedir. Kurum bakımından izinsiz ayrılan katılımcıların %50'si pişman olurken, diğer yarısı pişman olmadığını belirtmişlerdir. Diğer taraftan, katılımcıların çoğunluğunun ebeveynleri sağ olduğu halde görüşmemektedirler.

Bunlara ek olarak, kurum bakımından izinsiz ayrılan genç kızların yarısı annesi tarafından düzenli olarak ziyaret edilirken, özellikle 3 gencin herhangi bir ziyaretçisinin olmaması gençlerin hissettiği yalnızlık duygusunu derinleştirmektedir. Kurum bakımından izinsiz ayrılan gençlerin %50'si arkadaşlarının yanına giderken, %30'u erkek arkadaşına gitmektedir ve kalan %20 ise akraba yanına kaçmaktadır. Kaçma eyleminde bulunduklarında ikisinin cinsel istismara ve 2 genç ise fiziksel şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir ve katılımcılardan 5 kişi ise herhangi bir şiddet ve cinsel istismara uğramadıklarını söylemişlerdir. Katılımcılara tekrar kaçma ihtimalleri sorulduğunda ise, %80'i kaçabileceklerini belirtmişlerdir. Kaçtıktan sonra

herhangi bir sağlık sorunu yasamayanlarda (%80) çoğunluktadır. Benzer şekilde psikiyatrik olarak ilaç kullanmayalar %70'dir. Kaçma eylemi esnasındaki para teminini ise, %40 ailesi ve arkadaşlarından elde ederken, %30'u elindekileri satarak elde etmektedirler.

Elde edilen bulgular kapsamında, kurum bakımında kalan kız çocuklarının 18 yaşını doldurmadan kurum bakımından ayrılmalarının önüne geçilebilmesi adına yapılan öneriler ise aşağıdaki gibidir;

- Çocukların salt kurum kurallarına göre değil istek ve ihtiyaçlarına yönelik mesleki çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- Kurum bakımında kalmakta olan çocuklara 'bağlanma kuramı' doğrultusunda bağlanma ihtiyaçlarına saygı gösterilmeli bu doğrultuda gerekli olmadıkça personel değişikliğine gidilmemeli uzun yıllar çocukların iletişimde sorun yaşamadıkları personellerle çalışmaya devam edilmelidir.
- Kuruluştan izinsiz ayrılan çocuklar kuruluşa döndüklerinde kaçma nedenleri derinlemesine araştırılmalı ailesel ve kurumdan kaynaklanan nedenler özöme kavuşturulmalı, gerek görölmesi halinde kolluk kuvvetlerine de bildirilmelidir.
- Kurum bakımında kalan çocuklara suç örgütleri, fuhuş çeteleri kendilerinden yararlanmak isteyebilecek kişi veya örgütlerin olabileceği kurumdan izinsiz ayrılmaları durumunda karşılaşabilecekleri muhtemel tehlikeler hakkında farkındalık kazandırılmalıdır.
- Kurum bakımında hizmet verilirken bireylerin gelişimsel özellikleri doğrultusunda bir yol izlenerek dönemsel ihtiyaçlarına yanıt verilmelidir.
- Kurum içerisinde sağlıklı iletişim yollarıyla var olan sorun büyümeden erken tespit ve müdahale ile bireyin kendisini ifade etmesi sağlanmalıdır.
- Kurumda kalan bireylere yönelik hobi, aktivite ve kendilerini geliştirip keşfedebilecekleri alan, zaman çoğaltılmalıdır.
- Çevreyle olan temasın güvenlik sınırları aşılmadan, çocuklar mağdur edilmeden genişletilmesi, bireylerin çevreyle kurdukları iletişim ve ilişkilerin sağlıklı olması için ekosistem kuramı, evre kuramı ele alınarak birey çevreden bağımsız görölmemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak kurum bakımında kalan gençlerin kurum bakımını sevmeleri ve alışabilmelerinin koşullarından biri de kurum bakımında kendilerini sınırlandırılmış hissetmemeleri onların tabiri ile ‘özgür’ hissetmelerinin sağlanabilmesidir. Bunun yanı sıra kurum personellerine karşı hissettikleri bağlılık da kurum bakımını sevmelerinde kaçma davranışının önlenmesinde etkili olmaktadır. Bu unsurların değiştirilmesi, kurum bakımında verilen hizmetlerin geliştirilmesi ile kurum bakımından kaçma durumunun minimuma inmesi ve bireylerin yetişkinlik dönemine daha sağlıklı hazırlanması için çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abalı, O. (2006). *Ergenlik Dönemi ve Sorunları*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Afyonoğlu, M. F., Kesen, N. F., & İşler, G. (2021). Geçici Süreyle Kurum Bakımını Deneyimlemiş Çocuklar: Korunma Altına Alınma Sebepleri ve Deneyimleri/Temporarily Institutionalized Children: The Reasons for their Protection and Their Experiences. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(2), 258-279.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021a). *Çocuk Hizmetleri İstatistikleri*, <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021b). *Aile Yanında Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı*, <https://www.aile.gov.tr/chgm/teskilat-yapisi/baskanliklarimiz/aile-yaninda-destek-hizmetleri-daيره-baskanligi/>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.
- Akova, H. (2022, 09 25). *Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri*. Haticeakova : <http://haticeakova.com/erik-eriksonun-psikososyal-gelisim-evreleri.htm> adresinden alındı
- Aydoğdu, F. (2016). Çocuk Evinde Kalan Çocukların Karşılaştıkları Sorunların ve Beklentilerinin İncelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-71.
- Buran, M. & Çalık Var, E. (2019). Çocuk Destek Merkezlerinden Reşit Olarak Ayrılan Bireylerin Sosyal Hayata Uyum Süreci. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 149-161.
- Çifçi, E. G. (2009). Türkiye'de ve dünyada korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik hizmetlerin tarihsel gelişimi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(19), 53-66.
- Erdoğan, T., & Tuncer, B. (2018), Çocuk Açısından Kurum Bakımının Olumlu Ve Olumsuz Yönleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 474-484.
- Hürriyet Gazetesi, (2020). *Evlat Edinme Sayısı Azaldı*, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/evlat-edinme-sayisi-azaldi-41451188#;>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.
- Hüseyinoğlu, S. (2017). *Korunmaya muhtaç çocukların korunma altına alınma nedenleri: İstanbul örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- İnalçuk, M. (2019). *Kuruluş bakımı hizmetlerinden yararlanan bireylerin entegrasyonu: Konya örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KARAKUŞ, K. B. (2013). Yetiştirme yurdunda kalmakta olan ergenlerin anne-baba algıları. *Dergipark*, Cilt 24, s.2.

- Karataş, Z. (2017). Bağlanma kuramı açısından kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 867-875.
- (KAY), K. A. (2012, 12 14). *mavzuat*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16840&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- KAYA, U. (2022, 8 26). *Antalyaözelegitim*. Ergenlik Dönemi Temel Özellikleri: (<http://www.antalyaozelegitim.com/blog/psikolojik-degerlendirme-ve-danisma/ergenlik-doneminin-temel-ozellikleri.html>) adresinden alındı
- Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği, (2020). Koruyucu Aile Hizmeti, <https://www.korev.org.tr/p/7/koruyucu-ailelik-nedir>, Erişim Tarihi: 29.12.2021.
- Küsmes, B. (2020). Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Kurumsal Ve Alternatif Hizmet Modelleri: Bir Değerlendirme. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 4(3), 201-225.
- Önen, S. M., & Ozan, M. S. (2019) Sosyal Hizmetler Bağlamında Çocukların Korunması: Çocuk Hizmetlerinin İncelenmesi. 3. *Uluslararası Sosyoloji Ve Ekonomi Kongresi Tam Metin Kitabı*, 256-269.
- ÖZBEK, A. (2021, 04 27). *bianet.org*. koruma altındaki çocuklar hakkında düzenlemeler nelerdir?: <https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/243119-koruma-altindaki-cocuklarla-ilgili-yasal-duzenlemeler-nedir>) adresinden alındı
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Payne, M. (2020). *Modern Sosyal Hizmet Kuramı*. Ankara: Nika Yayınevi
- Sadak, E., & Yıldırım, F. (2020). Kurum Bakımından Ayrılan Bireylerin Toplumsal Yaşama Uyum Sorunlarının “Sosyal Hizmetler” Bağlamında Değerlendirilmesi. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 169-191.
- Selcik, O., & Güzel, B. (2016). Sosyal Hizmet Mesleğinin Çalışma Alanı Ve Sosyal Hizmet Uygulamasının Türkiye Ölçeğinde Değerlendirilmesi Domain Of Social Work Profession And Assessment Of Social Work Practice In Turkey Level. *Journal of International Social Research*, 9(46): 461-469.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., & Dünder, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173): 430-453.

- SEYYAR, A. (2010, 05 05). *Sosyal siyaset. özörlölük terimleri sözlöğü*: http://www.sosyalsiyaset.net/documents/ozurluluk_terimleri_sozlugu.htm adresinden alındı
- Sulamacı, F. (2020). *Türkiye’de Çocuk Evleri İle İlgili Araştırmalara Bir Bakış: Sistematik Bir Derleme Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Zonguldak.
- (SHK), S. H. (2014, 12 06). *MEVZUAT* . <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19778&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- Şenocak, H. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *In Journal of Social Policy Conferences* (No. 51, pp. 177-228).
- Şimşek, Z., Erol, N., Öztop, D., & Özcan, Ö. Ö. (2008). Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örnekleme Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3): 235-246.
- TAVLAN, N. N. (2021, 03 18). *HUKUKİ HABER*. Ceza Hukukunda suçā sürüklenen çocuk, yakalanması ve göz altına alınması: <https://www.hukukihaber.net/ceza-hukukunda-suca-suruklenen-cocuk-yakalanmasi-ve-gozaltina-alinmasi-makale,8830.html#:~:text=%C3%87ocu%C4%9Fun%20su%C3%A7%20i%C5%9Flemesine%20nede> adresinden alındı
- Teater, B. (2019). *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri*. Ankara: Nika Yayınevi
- T.C. Resmi Gazete, (2014). *Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, Resmî Gazete Sayı : 28918, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140219-1.htm>, Erişim Tarihi: 28. 12.2021.
- T.C. Resmi Gazete, (2012). *Koruyucu Aile Yönetmeliği*, Resmî Gazete Sayı : 28497, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121214-2.htm>, Erişim Tarihi: 28. 12.2021.
- T. C. Resmi Gazete, (1983). *Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İnceleme Korunma Kararlarının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik*, Resmî Gazete Sayısı: 18235, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4419&MevzuatTur=7&Mevzu>
- Tomanbay, İ. (2011). *Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetlerde Önce Kavram Sosyal Çalışmada Kavram Sorunu*. Ankara: SABEV

- Tuncer, B., & Erdoğan, T. (2018). Korunmaya Muhtaç Çocuklar Ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 515-527.
- Yalçın, A. (2014), Daha Özenle Korunması Gereken Çocuklar: Çocuk Bakım Kurumlarını İzinsiz Terk Sorunu, 5. *Uluslararası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu Seçilmiş Bildirileri Kitabı*, 42-53.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, E. (2012). Korunmaya muhtaç çocuklar ve çocuk evleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 499-525.
- Yüksel, Z., & Öncü, B. (2016). Geçmişte Kurum Bakımında Kalmış Bireylerin Kurum Bakımı Deneyimlerine İlişkin Özellikleri Ve Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 63-77.

EKLER

Ek 1: Görüşme Soruları

1. Adı Soyadı (Gizli kalacak) :
2. Doğum Tarihi :
3. Medeni Durum :
4. Öğrenim Durumu :
5. İşi :
6. Sosyal Güvencesi :
7. Kiminle birlikte yaşıyorsun?
8. Kaç yıl kurum bakımında kaldın?
9. Kaç kere kurumdan kaçtın seni rahatsız eden neydi?
10. Son kaçışında geri dönmeme sebebin neydi?
11. Pişman oldun mu?
12. Annen ve baban sağ ve birlikte mi düzenli görüşüyor musunuz?
13. Seni kurumda düzenli ziyaret eden bir yakının var mı?
14. Kurumdan kaçtığında nereye gidiyordun, neler deneyimledin paylaşmak istediğin bir anı var mı?
15. Kaçma eylemin sırasında herhangi bir şiddet ya da istismara uğradın mı?
16. Şu anda kuruma yeniden dönme imkanın olsaydı yine kaçarmıydın?
17. Kaçtığında başına gelenler herhangi bir sağlık sorununa neden oldu mu?
18. Kurumdan kaçtığın dönemde psikiyatrik takip görüyor muydun ilaçlarına devam etme imkanın oldu mu?
19. Paraya ihtiyacın olduğunda nasıl temin ediyordun?

G1

1. 2004
2. Bekar
3. Lise
4. Herhangi bir işte çalışmıyor
5. Sosyal Güvence Yok
6. Annem ile birlikte yaşıyorum
7. 3 yıl kurum bakımında kaldım
8. 4-5 kez kurum bakımından kaçtım
9. Son kaçışında annemin yanına kaçtım annem beni kurum bakımına getirmeye çalıştığında intihar girişiminde bulundum 10 katan atladım. Uzun

süre yoğun bakımda kaldım. Sonrasında ise tekrar kurum bakımına dönmedim.

10. Hayır pişman olmadım
11. Annem ve babam boşandı babam daha sonra başka bir kadın ile evlendi benim ve ablamın bakımını annem üstlendi, ablam üniversite okudu fakat ben okuyamadım istemedim okumayı.
12. Annem düzenli olarak ziyaretime gelirdi.
13. Kaçtığımda erkek arkadaşımın yanına gidiyordum onunla birlikte alkol alıp madde kullanıyordum. Paylaşmak istediğim bir anı yok.
14. Evet kurumdan kaçtığımda kendimden yaşça büyük erkeklerle cinsel birliktelik yaşadığım oldu.
15. Evet kaçardım.
16. İntihar girişimim sonrası vücudumda ağır hasarlar kaldı.
17. Evet görüyordum dışarıda ilaçlarımı kullanmadım.
18. Annemden alıyordum.

G2

1. 2004
2. Bekar
3. Lise terk
4. Atama bekliyor
5. Yok
6. Annem ile birlikte yaşıyorum
7. 3 yaşımdan itibaren çeşitli sebeplerle kurum bakımında kaldım
8. 13 yaşıma kadar kurumdan hiç kaçmadım ama 13 yaşımdan sonra sayısız defa kaçtım. Küçük yaşlarda iken hocaların sözünü dinliyordum.
9. Tekrar kurallar ve toplu yaşama dönmek istemedim belli bir saatte kalkmak iş yapmak her söylenileni yapmak bana göre değildi.
10. Annemle kavga ettiğim zamanlarda pişman oluyordum.
11. Annem babam ayrı babam alkol alıp kaldığım kurumu arayıp küfür ediyor, annem ile düzenli görüşüyoruz.
12. Annem düzenli ziyaret ederdi ama tartıştığımızda gelmediği de olurdu.
13. Kurumdan kaçtığımda yenidoğana gidiyordum o mahalle hep tanıdıklarımla doluydu arkadaşların evinde kalıyordum. Evet kaçmalarımdan birinde yenidoğana gitmiştim arkadaşlarla toplu şekilde madde kullandık hiçbir sebep yokken arkadaşımın biri beni feci şekilde dövmüştü. Polisler geldiğinde kanlar içinde beni önce hastaneye sonra da kuruma götürdüler. Çok utanmıştım.
14. İstismara uğramadım.
15. Evet kaçardım kurum bakımını sevmiyorum kuralları okula gitmeyi bakıcı annelerle konuşmayı sevmiyorum. Sıkılıyorum.
16. Hayır.
17. Evet takip görüyordum ilaçlarımı kullanmayınca yoksunluk yaşadım fakat nüfus cüzdanım kurumda kaldığı için hastaneye gitmedim.
18. Arkadaşlardan ve annemden bir de telefonumu satmıştım.

G3

1. 2003
2. Bekar
3. Lise Terk
4. *Herhangi bir işte çalışmıyor*
5. Yok
6. Belli olmuyor
7. *Farklı zamanlarda toplam iki yıl*
8. *Her yerleştirildiğimde kaçtım.*
9. *Kurum bakımında kalmak istemiyorum sevmiyorum. Evime de gitmek istemiyorum annem ve babamla anlaşamıyorum.*
10. Hayır
11. *Annem ve babam sağ fakat görüşüyoruz benden utanıyorlar*
12. *Kurumda iken annem ve babam geliyordu*
13. *Kurumdan kaçtığımda arkadaşlarımın yanına gidiyordum. Erkek kız karışık.*
14. *Kendi isteğimle erkek arkadaşımınla birlikte oldum.*
15. Kaçardım.
16. Hayır
17. *Evet takip görüyordum ilaçları kullanmadım.*
18. *Paraya ihtiyacım olduğunda ailemle barışıp birkaç gün yanlarında kalıp sonra geri evden kaçıyordum.*

G4

1. 2002
2. Bekar
3. Lise
4. Atama Bekliyor
5. Yok
6. *Annemle birlikte yaşıyorum.*
7. *8 yaşımdan itibaren kurum bakımında kaldım.*
8. *2 kez kaçtım birinde polis yakaladı diğerinde ise dönmedim. Kurum bakımını sevmiyorum dışarıdaki insanlar burayı rahat sanıyorlar her şey var ama bir soğukluk da var samimiyet yok.*
9. *Kurum bakımını sevmiyordum kurallara uymak istemiyordum. Dışarıda hayat akarken bir evin içinde kapalı kalmak bana göre değil.*
10. Hayır hiç olmadım.
11. *Babam vefat etti annem sağ düzenli görüşüyorduk.*
12. *Annem ziyaret ederdi.*
13. *Kurumdan kaçtığımda arkadaşlarla parklara gidip tiktok çekiyorduk. Tiktok çekmeyi seviyorum.*
14. *Hayır ben kurumdan cinsel ilişki veya madde kullanmak için kaçmıyorum.*
15. Kaçardım.
16. Hayır.
17. *Evet ilaçları bıraktım.*

18. Annemden ve arkadaşlarımdan borç alıyordum. Ödeyemezsem onlara kıyafetlerimi veriyordum.

G5

1. 2004
2. Bekar
3. Lise terk
4. Garson
5. Yok
6. *Bir tanıdığın evinde kendisi kadın pavyonda çalışıyor.*
7. *Doğduğumda kuruma vermişler bir daha kimse gelmemiş arayıp sormamış*
8. *Bir kez kaçtım bir daha dönmedim.*
9. *Kurum beni rahatsız ediyordu doğduğumdan bu yana özgürlüğüm yoktu ailem yoktu izinli çıkan gezen çocuklar varken ben hep kurumdaydım acı çekiyordum. Kaçtım. Tesadüfen tanıştığım bir kadının evinde kalmaya başladım. Kaçarken arkadaşlarımla telefonlarını çaldım sattım ve bir süre onlarla geçindim. Sonrada iş buldum daha iyiyim.*
10. *Hayır.*
11. *Bilmiyorum sağ veya ölümler*
12. *Hayır*
13. *Hayır*
14. *Hayır*
15. *Evet kaçardım.*
16. *Hayır*
17. *Evet görüyordum ilaçları bıraktım alkol alıyorum.*
18. *Borç alarak elimdekileri satarak veya geçici işlerde çalışarak*

G6

1. 2003
2. Bekar
3. Lise terk
4. *Çalışmıyor*
5. Yok
6. *İlk defa kaçıyorum*
7. *Belirli bir evim yok.*
8. *Bir kez kaçtım tekrar dönmedim*
9. *Dönmedim*
10. *Evet pişman oldum üvey babam çok hakaret etti. Çok yoksulluk çektim para vermediler annem önceleri gizli gizli yardım etti ama sonra o da benimle ilişkisini kesti.*
11. *Babamı tanımıyorum evlilik dışı ilişkiden dünyaya gelmişim. Kurum bakımında iken annem ziyarete gelirdi.*
12. *Annem*
13. *Kurumdan kaçtığımda başka bir şehre kaçmaya çalıştım. Sonra terminalde tanıştığım bir erkekle sevgili olup onun evinde kaldım.*

14. Evinde kaldığım şahsın istismarına uğradım ama 18 yaşına bir ayım kalmıştı. Tekrar ailemin yanına dönemedim kuruma da gelmek istemedim şikayetçi olmadım.
15. Kaçmazdım. Ailemle iyi geçinmeye çalışıp onların beni almasını sağladım.
16. Hayır.
17. Evet ilaçları bıraktım.
18. Evinde kaldığım kişi veriyordu.

G7

1. 2004
2. Evli
3. Okur yazar
4. Ev hanımı
5. Yok
6. Eşimle birlikte yaşıyorum
7. 1 yıl kurum bakımında kaldım
8. 2 kez kaçtım birincisinde polis yakaladı ikincisinde ise evlendim geri dönmedim.
9. Evlenmiştim.
10. Çok pişman oldum.
11. Annem babam Kırgısiztan uyruklu oraya döndüler görüşmüyoruz.
12. Annem
13. Kurumdan kaçtığımda arkadaşımın yanına gitmiştim. O da bana bak bu adamla evlen durumu iyi kuruma dönme dedi bende tamam dedim gayri resmi şekilde (imam nikahı) evlendik sonra hamile kaldım hamile iken şiddet gördüm. 18 yaşına girdim kaçıp kurtulamadım.
14. Evlendim
15. Hayır kaçmazdım reşit olup aileme dönmek isterdim.
16. Evet şiddet gördüm kemiklerim kırıldı sayısız sağlık sorunum var.
17. Evet görüyordum.
18. Eşimden istiyordum ama hep evdeyim param olmuyor.

G8

1. 2004
2. Bekar
3. Açık lise
4. Herhangi bir işte çalışmıyor
5. Yok
6. Halamın evinde yaşıyorum zaman zaman da arkadaşlarımda kalıyorum
7. 10 yılı bulmuştur teyzeme teslim edildiğimde istismara uğradım tekrar kurum bakımına alındım.
8. Defalarca. Devletin bize iyi baktığını düşünmüyorum bu yüzden kaçtım
9. Kurum bakımını sevmiyorum bizi özgür bırakmıyorlar okula bile kendileri götürüyorlar

10. Sadece tek sebepten pişman oldum kurum bakımında bebeğimle birlikte kalıyordum kaçtığımda bebeğim kurumda kaldı sonrasında koruyucu aileye verilmiş buna üzüliyorum.
11. Annem babam bir çok yakınım cezaevinde hırsızlık suçundan anneannem de cinayet işlemiş.
12. Hayır
13. Kurumdan kaçtığımda akrabalarımın yanına gidiyordum dışarıda olanların, arkadaşlarıma da gidiyordum.
14. Kuzenlerim beni dövmüştü.
15. Evet kaçardım. Çocuğuma rağmen.
16. Olmadı
17. Evet görüyordum. Reşit olduktan sonra tekrar tedavi görmeye başladım
18. Bir şeyler çalıp satıyordum.

G9

1. 2003
2. Evli
3. Lise terk
4. Ev hanımı
5. Yok
6. Eşim ile birlikte çalışıyorum
7. 5 yaşından itibaren kurum bakımında kaldım
8. 5 veya 6 kez kaçmışımdır.
9. Son kaçışımda bir arkadaşım vesilesi ile eşimle tanıştım birkaç gün içinde dini nikah ile evlendik
10. Evet pişman oldum eşimin ailesi çok muhafazakar bana başörtü taktılar dışarı çıkmama izin vermiyorlar kurum bakımında daha özgürdüm.
11. Annem ve babam ayrı annem Gaziantep ilinde başka bir erkekle nikahsız yaşıyor babam ise tekrar evlendi. Annem ile görüşmüyoruz babam ise kurumdan kaçtığım ve gizlice evlendiğim için beni affetmedi.
12. Babaannem ve dedem ziyaret ediyordu beni izinli alıyorlardı ama oradan da kaçtığım için almamaya başladılar.
13. Kurumdan kaçtığımda arkadaşlarımla gece kulübüne gidiyorduk eğlenip içiyorduk nerde sarhoş olursam oralarda kalıyordum. Bir keresinde polis alıp babama götürmüştü babam da dövmüştü beni kötü bir anıydı.
14. Kaçtığımda genelde sarhoş oluyordum pek hatırlamıyorum.
15. Kaçardım anlık yaşamayı seviyorum.
16. Hayır gayet sağlıklıyım
17. Evet tedavi görüyordum ilaç kullanmayı istemiyordum bu sebeple tekrar doktora gitmedim.
18. Arkadaşlarımdan borç alıyordum telefonumu satıyordum.

G10

1. 2002
2. Bekar

3. Okur yazar
4. Herhangi bir işte çalışmıyor
5. Yok
6. Sevgilimle birlikte yaşıyorum.
7. Bir yıl kaldım 17 yaşında erken evlilik sebebiyle kurum bakımına alındım.
8. Bir kere kaçtım tekrar dönmedim.
9. Ben biraz deliyim kurallara uyamıyorum. Çok sıkılıyorum camı çerçeveyi indiriyorum.
10. Hayır değilim.
11. Babam vefat etti annem şizofren akli dengesi yerinde değil. Annemle görüşüyorum
12. Kimse yoktu kardeşlerim de kurum bakımında hala
13. Kurumdan kaçtığımda sevgilimin yanına gittim kendisi evli çocukları ile eşi ile yaşıyor beni de kabul ediyolardı.
14. Sevgilim ara sıra şiddet uyguluyordu.
15. Kaçardım.
16. Hayır zaten çok normal bir insan değilim
17. Evet görüyordum bipolar bozukluk tanısı vardı şimdi doktora gitmedim tekrar
18. Sevgilim veriyordu.

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve orta öğrenimini Ankara’da tamamladı. 2008 yılında Kırşehir Hacı Fatma Erdemir Anadolu Lisesi’nden Mezun oldu 2009 yılında girdiği Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünden 2014 yılında mezun oldu. 2015 yılından itibaren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Müdürlüklerde Sosyal Çalışmacı olarak hizmet vermektedir.

